Tolstoi, Lev Nikolaievitch
graf. 1828-1910
4834

LLEÓ TOLSTOY

ELS FRUITS DE LA CIENCIA

OBRA EN QUATRE ACTES

.·. Traducció de Narcís Oller .·.

Imprempta Baxarías - Mitjá de Sant Pere, 57
Barcelona 1913

ELS FRUITS DE LA CIENCIA

LLEÓ TOLSTOY

ecze
Title
Copy 400

Els Fruits de la Ciencia

Queda prohibida tota reproducció, traducció y representació sens permís del trad.
La Sociedad de Autores Españoles, es la encarregada de cobrar els drets.
Queda fet el dipósit que marca la lley

Imprempta BAXARÍAS
Mitjà de Sant Pere, 57
BARCELONA : : : : : : 1913

Personatges

LEONID FIODOROVITCHS.—Oficial retirat de la Guardia Imperial, gran propietari de terres, Tè uns 60 anys. Es suau y agradable de tracte; aficionat a contar coses estupendes i esperitiste de bona fè.

ANNA PAULOUNA.—Sa muller, grosa i fresca; de mal geni i nerviosa; esclava de les conveniencies socials i que es creu molt superior al seu marit.

BETSY.—Llur filla: senyoreta elegant, d'uns 20 anys; maneres desinvoltes i un xic homenades; coqueta i riallera. Parla molt depresa y gasta impertinents.

BASSILI.—Germá d'aquesta, 25 anys, llicenciat en dret, pero sense exsercir; membre de la Societat de Velocipedistes de L'Hípica i del Foment de gossos de caça, robust, decidit, orgullós, de poques paraules i llunátich.

MARIA CONSTANTINOUNA.—Professora de piano; d'una vintena d'anys, exagerada en el vestir, trutxa y poruga.

SERVEI de la CASA

FIODOR.—Majordom; 50 anys, instruit, intel-ligent; i un xich pagat de sí. Fa jugar molt les ulleres i el mocador que desplega lentament, tot llegint els diaris.

GREGORI.—Criat, 28 anys; ben plantat; envejós, gandul i atrevit.

TANIA.—Cambrera, 19 anys; noia enérgica. robusta, alegre y molt llesta.

JACOB.—Reboster, 40 anys, feiner i bon home.

SIMON.—Sota-cuiner, 20 anys, fresc, sanot, ros, i barbamec, tranquil i rialler.

UN COTCHER.— 35 anys, estirat, grosserot i decidit. Porta grans mostatxos.

CUINER RETIRAT,—De cabellera i barbes esbullades; tot embotonat, groch i tremolòs. Porta un paletò de nankin apedassat; pantalonots, i sabatots vells. Té una veu rogollosa que li surt del pit ab dificultat.

672175

UNA CUYNERA.—Xerraira i malagradosa.

UN PORTER.—Q'ha sigut soldat.

ENTRANTS de la CASA

SENYOR SAKAHATOFF.—D'uns 50 anys, elegant, molt il-lustrat a la europea, discret i fins un xich sever.

MARIA VASSILIEUNA.—Senyora grossa, seriosa, bondadosa i rica. Parla depressa, aixecant sovint la veu per a dominar la dels altres. Fuma y es amiga de tots els homes de valúa.

KRUGOSVETOFF. — Catedrátich, d' una cinquantena d'anys, comunicatiu, magre. viu de geni i calvo, molt fumador. Tracta als qui no son del seu parer, encar qu'amb dolçura, amb menyspreu.

DOCTOR.—40 anys, grassó. roig i fort, bruscot i de veu forta. Somriu sempre, amb benevolencia.

PETRISCHEFF.— 28 anys, membre de les mateixes societats de que ho es en Bassili i, ademés, de la Societat organitzadora de balls de disfresses. Es calvo, ben educat i de paraules i gestos vius.

LA BARONESA.— 50 anys, seria i de veu monótona.

LA PRIMPCESA.—Senyora d'alta societat.

LA PRIMPCESETA.—Sa filla, bastant posturera.

LA COMTESA.—Senyora distingida, pero feixuga, amb postissos als cabells i a la dentadura.

GROSSMANN.—Tipo juheu i de veu forta.

UN GROOM.—Habillat ab un caftánu blau molt net.

PRIMER PAGÉS.— 60 anys. Ha sigut alcalde del seu poble i creu per aixó saber parlar amb senyors. Quan parla s'escolta.

SEGÓN PAGÉS.— 45 anys, rudot i bon home.

TERCER PAFÉS.— 70 anys, porta un calsat d'escorsa trenada. Es nerviòs presut i timit.

La escena passa a la capital

ACTE PRIMER

L'escena representa l'*hall* o vestíbol d'una casa senyorial russa. Arrambada al angle dret del fons, la gran escala de fusta, practicable qu'emmena al principal. Sota d'ella, la porta de la cuina i demés peçes de'l servei. A l'esquerra, també del fons, la porta que dóna a les peces del amo i del seu fill. A la paret de l'esquerra, la que comunica amb el portal o entrada i, a la de la dreta, un finestral. Sota d'aqueix, una arquimesa o caixa de nuvia: a un costat d'aqueixa, un bon mirall o trèmol y, a l'altre, un gran penjá-robes. Entre l'escala i la porta del amo, la cadira del majordom i una taula, arrambades a la paret. Tocant amb la de l'esquerra, un gran banc i dugues cadires.

Dreta i esquerra, les del espectador.

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/elsfruitsdelacie3971tols

ESCENA PRIMERA

GREGORI, *sol. Al aixecar-se'l teló s'està anusant la corbata devant del mirall.*

Greg. Vaja, que m'anava molt bé'l bigoti. Es clar qu'els amos no volen qu'els criats en duguem. Per què? Perque n'hi hauría com jo que faríen més goig qu'ells. (*Contemplant-se sonrient.*) Ja ho crec que'n faría! Vet-aquí per què no ho volen. Però aixís i tot, quantes no'm van darrera!... I que a mi no m'agradi sinó la Tania; una minyona de servei! Ja ho sé, que total es una cambrera! Però si es tant bufona!... (*Escoltant.*) Calla qu'are bé! (*Sonrient.*) Eh, quin rapiquet de talons?... Tac, tac, tac!

ESCENA II

GREGORI *i* TANIA, *portant un abric i unes botines. En* BASSILI, *entre bastidors.*

Greg. (*Sonrient.*) Hola, Tanieta!

Tani. Encare no t'has mirat prou? Te dèus trovar molt maco, noi!

Greg. Que vols dir que soc lleig?

Tani. Pse! ni lleig ni maco, tal-la tal-lera! Com es que sempre tens abrics per aquí.

Greg. Are'ls anava a endressar, senyoreta. (*Ne pren un i el posa a les espatlles de la Tania, tot abraçant-la.*) Ai Tania, si ho sapiguessis!...

Tani. Qu'estiguis, borinot! No vull que'm toquis, ho sents? (*Desfent-se d'ell tota enfadada.*) Ja t'ho tinc dit, un dia rebràs!

Greg. (*Mirant d'ací d'allà.*) Vaja... un petonet...

Tani. Putiner!... Sí... are hi corro! (*Amenaçant-lo i allisant-se la roba. Cop de campaneta.*)

Veu de Bass. (*Cridant.*) Gregori!... (*Altre campanada.*)

Tani. Això es lo que has de fer: còrrer, qu'el senyoret te crida.

Greg. Si, tot just del llit! Que s'esperi!... Digues, digues... per què no'm vols estimar, per què?

Tani. Tabalot! No m'estimo cap homenot, jo.

Greg. Mentida; que t'estimes en Simonet. Sembla impossible! Un sota cuiner, un renta-plats, un calet com aquell.

Tani. Què n'has de fer tú de lo que sigui? Ben gelós que n'estàs.

Veu de Bass. (*Cridant.*) Gregori!...

Greg. Esperat, si vols!... Gelós d'ell, dius!... Lo que'm sab greu a mi, es que avente xollat les ruques com te les hem xollades, ens proposis a un bosquetà com aquell. Vès sinó faries millor parella amb mi, beneita.

Tani. (*Enfadada i seriosament.*) Ves allà presumit, que, de mi, no n'hauràs res.

Veu de Bass. (*Cridant.*) Gregori!...

Greg. Vols dir-me per què'm tractes aixís? (*En Bassili torna a cridar dugues i tres vegades. Tania i Gregori riuen.*) Si tu veges sis les que'm gruen i no'm poden haver...! (*Cop de campana.*)

Tani. Doncs agafen una d'aquelles i a mi déixem en pau.

Greg. I qu'ets bestia! No valc més jo qu'en Simonet?

Tani. En Simonet du bon fi... i tu... tu... no m'ho fassis dir.

ESCENA III

GREGORI, TANIA, *un* GROOM *amb una gran capsa de modista.*

Groo. Bon día tinguin.

Greg. Bon día... Què portes, noi?

Groo. Vinc de part de la Casa Burdier; un vestit i aquest plec. No sé si es per la senyora o per la senyoreta.

Tani. (*Prenent l'encàrrec.*) Sèu; es per la senyora. Vaig a entregar-li. (*Se'n và escala amunt.*)

ESCENA IV

GREGORI, *el* GROOM *i en* BASSILI *badant la porta en còs de camisa i pantufles.*

Bass. Gregori! Doncs que no'm sents?

Greg. Acabo d'entrar, senyoret!

Bass. Aigua calenta i thè. Ho sents?

Greg. Si, senyor.

Bass. I aqueix noi, què vol? Ets de Casa Burdier?

Groo. Si, senyor. (*Bassili i Gregori se'n van. Campanada del portal.*)

ESCENA V

El GROOM *i* TANIA *tornant*

Tani. Espérat.

Groo. Molt bé diu.

Tani. Sèu. (*El Groom s'asseu prop del banc.*)

ESCENA VI

Els mateixos y SAKAHATOFF

Sakh. El senyoret?...

Tani. El seu criat vindrà tot seguit; pero tingui la bondat, ja sé que hi es el senyoret, Si'm permet.. (*Li treu l'abrich.*)

Sakh. (*Tot estirant-se la roba.*) Ja està llevat?

Tani. Si senyor, si; ja fà estona. (*Cop de campana del portal.*)

ESCENA VII

Dits i el DOCTOR

Doct. (*Cercant el criat i adonant-se d'en Sakhatoff.*) Ah! Vostè per aquí?

Sakh. Hola, Doctor! (*Se saluden.*)

Doct. Jo'l feia per a l'estranger a vostè... Dèu venir pera en Leonid, vritat?

Sakh. Si senyor, i vostè? Es que hi hà algun malalt en aquesta casa?

Doct. (*Sonrient*) Tant com això!... Pero ja ho sab vostè... les senyores... S'estàn fins a les tres de la matinada jugant al wist, s'estrenyen tant com poden la cotilla per a fer un cossarró que ni el peu d'una copeta... i... després, tot són nervis.

Sakh. (*Rient.*) Si ho diu aixís mateix a l'Anna Paulouna, me sembla, me sembla que no li agradarà gaire.

Doct. (*Rient.*) Però es la pura vritat! Ella es de les que ho fàn aixís. Després ve el desgavell dels òrgans digestius, una congestió de fetge, i els nervis... salta que salta. Veliaquí com s'espatllen i lo que jo haig d'adobar! Les senyores són incorretgibles. (*Sonrient.*) Escolti: també s'ha fet esperitista, vostè?

Sakh. Jo? Cah! Mes aviat soc anti-esperitista, jo.

Doct. Anti... anti?... Tant com negar rotondament... no's cregui... potser... es massa. Sobretot quant un home com en Crugosvetoff està amb ells. Tot un profesor d'Universitat, una celebritat com ell! Això diria que alguna cosa de vritat deu tenir l'esperitisme. Jo'n voldría veure alguna sessió

però mai m'ha vagat. Ja sap que tinc altre feina. (*A Tania.*) La senyora, està llevada?

Tani. Si senyor. Ja l'està esperant. Si volen fer el favor?...

Sakh. Doncs, a reveure, doctor.

Doct. Servidor de vostè. (*En Sakhatoff se fica a l'habitació d'en Bassili a inaicació de la Tania, i el doctor desapareix escala amunt*)

ESCENA VIII

El GROOM, TANIA *i* FIODOR, *amb un diari a la mà.*

Fiod. (*Al Groom.*) Què fas aquí?

Groo. He dut un vestit i un plec de casa Burdier, i m'han dit que m'esperés.

Fiod. Ah! de casa Burdier. (*A Tania.*) Quí ha vingut més?

Tani. El senyor Sakhatoff i el Metge, que tot esperant, sab de que parlaven? D'esperitisme.

Fiod. D'esperitisme? Ah! si... com que aquest vespre vindrà en Kaptchitch i tindrem sessió

Tani. Que no li van dir, senyor Fiodor, lo bé que va anar la sessió de l'altre dia? (*Rient.*) Vinga sentir repiquets i més repiquets i anar tots d'ací d'allà.

Fiod. Com ho saps tú?

Tani. (*Rient.*) Digui si no es cert?... Peró quina cosa... ai, senyor Fiodor?

ESCENA IX

Els mateixos i JACOB, *portant una taça de thè.*

Jaco. (*Al Groom.*) Bon día noi.

Groo. (*Amb tristesa.*) Bon dia tingui.

ESCENA X

Dits i GREGORI

Greg. *(A Jacob.)* Dona.

Jaco. Tu: aquelles taces d'ahir no me les has tornades, ni la safata del senyoret tampoc... Es que jo'n soc responsable, ho saps?

Greg. La safata? Ell hi hà posat cigarres.

Jaco. Doncs pòsels-hi en un'altre banda... que a mi me la reclamen.

Greg. *(Cridant.)* Bé, bé... ja te la tornaré la safata!

Jaco. Oh, si... però, mentrestant, no la tinc. L'altre dia varem buscar-la qui-sab-lo, jo...

Greg. Home, no rondinis tant; ja't dic que te la tornaré.

Jaco. Oh, tu rai, que t'ho pots tirar tot a l'esquena... però jo? Mira avui ja es el tercer cop que serveixo thè, i després... hauré de servir l'esmorsà. Tot el día vaig com un escarràs. Vès si hi hà ningú en aquesta casa que trevalli tant com jo? I després encare dihuen que soc inútil.

Greg. (*Sardònic.*) No'n trobaràn pas cap de millor! Com tú si que n'hi han ben pocs.

Tani. (*A Gregori.*) Tu sí que't creus valer més que tothom!

Greg. (*A Tania.*) I a tú, qui t'ha dat candela en aquest enterro? Batxillera! (*S'en va amb la safata a l'habitació del senyoret.*)

ESCENA XI

Dits menys GREGORI

Jaco. No t'hi enfundis, Tania, creu!... Ah, escolta: que no te n'ha dit res, la senyora de lo que air em và passar?

Tani. Vols dir allò de la làmpara?

Jaco. No se pàs com me và caure! L'agafo per aixugar-la... me llisca dels dits... i... pataplum!... en deu mil troços! Mira qu'es pega la meva! Majorment no essent sol al món, com aqueix ditxós Gregori, que morta la cuca mort el verí!... Que jo tinc familia i haig de pensar en ajudarla i per això m'atracasso tant, que sinó... Doncs, no te n'ha dit res?... Alabat sia Deu!... I vostè senyor Fiodor, quantes culleres me té; una o dugues?

Fiod. (*Que s'està llegint el diari.*) Una, una no més. (*En Jacob s'en và.*)

ESCENA XII

Dits menys Jacob. Entren el PORTER *i* GREGORI. *Aquèst amb una safata.*

Port. (*A Gregori.*) Digues al senyor que allà fòra hi hà uns pagesos.

Greg. (*Indicant a Fiodor.*) Dígaho al mejordom. Jo tinc altra feina.

Tani. D'ahont son aquets pagesos?

Port. Crec que de Cursk.

Tani. (*Fent ball-manetes.*) Seràn ells; el pare d'en Simonet, que venen per lo de la terra! M'en vaig a veure-ho. (*S'en va corrent.*)

ESCENA XIII

Els mateixos, menys TANIA

Port. Bé, què'm dieu? Els puc deixar entrar o què? Diu que vénen per unes terres. Que'l senyor ja n'està enterat.

Fiod. Sí, per a comprar. Mira, ara té una visita. Dígals-hi qu'esperin.

Port. Però, aont?

Fiod. Allà'l portal. Ja't faré avisar, quan sigui hora. (*El porter s'en va.*)

ESCENA XIV

FIODOR, GROOM, TANIA, TRES PAGESOS, *qu'entraràn tots recelosos i estaràn en tota l'obra molt respectuosos i encongits, però sense caure mai en caricatura.*

Tani. (*Des de'l peu de la porta.*) Seguiu-me: per aquí, per aquí.

Fiod. Acabo de dir que no se'ls deixi entrar.

Greg. Beu-te aquest ou, tafanera!

Tani. I bé... senyor Fiodor; no's mouràn d'aquí, d'aquest reconet.

Fiod. Enbrutaràn el parquet, dòna.

Tani. Ja s'han aixugat els peus, i. després, jo hi passaré la bateta. (*Als Pagessos, col·locant-los.*) Vaja, no us moveu d'aquí. (*Els pagessos porten varis presents, com una coca, ous i aixugamants brodats, en mocadors nusats fent bossa. Gran acatament an Fiodor i resten pal-plantats amb se'ls ha indicat.*)

Greg. (*A Fiodor.*) Què li sembla, Fiodor, si en Pironet, que fa aquelles botines tant finetes, sería capàç de fer un calçat tan primorós com el qu'aquest du? (*Indicant el tercer pagès.*)

Fiod. Vaja, tu sempre't mofes de tot! (*Gregori es fica a la cuina.*)

ESCENA XV

Dits, menys GREGORI

Fiod. (*Aixecant-se i adressant se als Pagesos.*) Què dièu, bona gent?

1r. **Pag.** Bon día tingui. Que no'ns podría dir, vostè, bon senyor, còm ho farem per veure l'amo d'aquesta casa? Potser si sapi...

Fiod. De què's tracta? De comprar un troç de terra?

1r. **Pag.** D'això mateix. De firmar un paper no més. Si fes el favor de dir-li aixins...

Fiod. Molt bé. Corro a avisar-lo. No us mogueu d'aquí. (*S'en va.*)

ESCENA XVI

TANIA, *el* GROOM, *els* PAGESOS i BASSILI *entre bastidors. Els Pagesos tots encongits, no sabent què fer-se dels mocadors.*

1r. **Pag.** Ara rumiava jo, que... Còm ho farem per a presentar-li dignament aquests presents, sense aquell fòtil... còm s'en diu?... No una bassina...

Tani. Entenc. Mentres tant, doneu-me-ho aixís. (*Els desembrassa d'alló i ho posa demunt l'arquimesa.*)

1r. **Pag.** Quí és, quí és aqueix senyor vellet que'ns ha vingut a empèndrer?

Tani. El majordòm.

1r. **Pag.** Ah!... El criat major!... (*A Tania.*) I vostè, també és del servei?

Tani. Faig de cambrera. (*Somrient.*) Jo so de Diomino... i ja... us conec, ja... I vos a mi també. L'únic que no conec és aquell jaiet. (*Indicant el tercer pagès.*)

3r. **Pag.** Te recordes d'aquests i de mi no?

Tani. (*Al 1r. pagès.*) Sou l'Efim Antonovitc, vos?

1r. **Pag.** Justa!

Tani. (*Al segón pagès.*) I vos el pare d'en Simonet, en Zacarias Túfonic?

2n. **Pag.** El mateix, noia.

3r. **Pag.** Jo som en Dimitri Blassot. Me coneixeràs, ara?

Tani. Ah, sí. Ara si qu'us conec també.

3r. **Pag.** I tu, de quina casa ets?

Tani. De la dòna del soldat; de pare no en tinc; la meva mare's diu Anicia.

1r. **Pag.**
2n. **Pag.** } (*A l'hora, extranyats.*) Tu?... I ara!
3r. **Pag.**

2n. **Pag.** Allò que diuen: vesteix un bastó i et semblarà un baró!

1r. **Pag.** Manoi, sí! Jo t'havía ben presa per una senyoreta.

3r. **Pag.** Com hi hà món que sí.

Bass. (*D'entre bastidors toca la campaneta i crida.*) Gregori! Gregori!

1r. **Pag.** Qui és aquest que crida tant?

Tani. El senyoret.

3r. **Pag.** (*Espantat.*) Ui! ui!... No us ho deia jo, que no'ns moguessim d'allà fòra? (*Pausa.*)

2n. **Pag.** I en Simonet, diu que's vol casar amb tu?

Tani. (*Mitg tapant-se la cara amb el devantal.*) Ah! Qu'us ho hà escrit?

3r. **Pag.** Ben segur. I que crec que fa un mal pensament, veies! Me sembla que l'han entabanat, que l'heu trastocat al noi.

Tani. (*Tot seguit*) I ara! Voleu que'l cridi?

2n. **Pag.** No hi hà res qu'ho pressi.

Bass. (*Cridant desesperadament.*) Gregori!... Qu'ets a l'intern? (*Surtint en cos de camisa i pantufles.*)

ESCENA XVII

Dits i Bassili *amb els lentes posats.*

Bass. Que sou sorts?

Tani. Es que'n Gregori no es aquí. Ja aniré a cercar-lo. (*Anant cap a la cuina.*)

Bass. Be sentía la vostra conversa, jo! I de ont han sortit aquests estaquirots?

Tani. Son uns homes de Kursk. (*Els Pagesos saluden; en Bassili ja no hi fa atenció.*)

Bass. I aquell altre? Ah, sí, el de casa Burdier. (*Tania topant se a la porta amb en Gregorí, torna.*)

ESCENA XVIII

Dits i GREGORI

Bass. T'he demanat les altres botines; aquelles no les vull.

Greg. Si les altres ja les té allí dins.

Bass. Aont d'allí dins?

Greg. Allí mateix.

Bass. No es vritat.

Greg. Jo li faré veure.

(*Se fiquen tots dos a l'habitació d'en Bassili.*)

ESCENA XIX

TANIA, *el* GROOM *i els* TRES PAGESOS

3r. **Pag.** Havent vingut potser en mal-hora, millor fora que'ns en tornessim al hostal, tot fent temps esperaríem.

Tani. Nó, no us moguéu. Vaig a cercar una plata per a posar-hi aquells presents.

(*Se'n và.*)

ESCENA XX

El GROOM, *els* TRES PAGESOS, LEONID, SAKHATOFF, *després* FIODOR

Leon. (*Als Pagesos.*) Tot seguit seré amb vosaltres. (*Al Groom.*) I tú, quí ets?

Groo. Soc de casa Burdier!

Sach. (*Sonrient.*) Jo no ho nego, però confessi que quan un no ha vist res d'això de que'm parla, a nosaltres, els profans, se'ns fa molt dificil creure-ho.

Leon. Vostè diu que no ho pot creure. Nosaltres no volem pas una fè cega; lo que demanem és l'estudi de la cosa. Jo no puc

pas deixar de creure amb lo d'aquest anell, quan m'ha vingut d'allí.

Sach. D'aont d'allí?

Leon. De l'altre mon. Si senyor, de l'altre mon.

Sach. (*Sonrient.*) Sí, sí, es sorprenent!

Leon. Si vostè'm prengués per un guillat, capás d'imaginar-me lo que no existeix, ficsis en que en Kruosvetoff, que no es pas un qualsevol, admet l'existencia d'aquets fenòmens. I que no es pas ell sol; també en Crookes y en Wal-lace.

Sach. Tot lo que vulgui; però jo voldría veure com m'ho espliquen.

Leon. Ell té la seva teoría. Vinguí aquest vespre, qu'ell hi será i en Grossmant també el cèlebre endevinaire del pensament ¿sab?

Sach. Sí, he sentit parlar d'ell; però no he tingut mai ocasió de vèurel.

Leon. Doncs vingui. En Grossmant es qui començarà i, després, en Kaptchitch ens donarà una sessió de mediumisme. (*Dirigint-se a Fiodor.*) El qui hem enviat a casa d'en Kaptchitch, no ha tornat encara?

Fiod. No encare.

Sach. Llavors, còm sabré?...

Leon. De totes maneres vingui, vingui; si no hi fós en Kaptchitch, ja trobaríem un altre medium. La Maria Ignasia, sense ser-ho de tanta força com aquell, ens serviría.

ESCENA XXI

Dits i TANIA *entrant amb els plats i parant-se a escoltar la conversa.*

Sach. (*Sonrient.*) Lo que jo no'm sé explicar es el per què tots els médiums són del nostra estament, sempre. Si's tracta d'una força natural, encar que *suigeneris,* també hau-

rien de trovar-se médiums entre'l poble, i jo mai he sentit a dir que'n fos, per exemple, un pagès.

Leon. No digui això. I tant si n'hi hà entre'l poble! Miri, sense anar mes lluny, un de aquets dies, vêm descobrir qu'ho és un renta-plats de la meva cuina. L'haviem cridat per desarrambar el sofà. Ningú va pensar més amb ell. Ell s'hi va seure, jo crec que's va quedar adormit totseguit, i figuris la nostra sorpresa quan, despertat ja en Kaptchitch i acabada la seva sessió, veiem que la taula de l'altre cap de sala, inmediata al tal noi, comença a dançar.

Tani. (*Apart.*) Bona! Vol dir quan jo m'escapolia de sota!

Leon. Evidentment es medium, i tant... que fins, de cara, se sembla molt al Hum. No's recorda de l'Hum, d'aquell rosset, curtet de gambals?...

Sach. (*Alçant l'espatlla.*) Doncs aprofitar-lo, aprofitar-lo!

Leon. Ja'ns proposem ferho. I no's cregui qu'ho sigui ell sol, no. N'hi hà molts, moltissims! Lo qu'és que s'ignoren. Miris: diu que no fa pas tants dies, qu'una vella molt malalta, va fer recular tota una paret de pedra.

Sach. I còm, com va fer ho?

Leon. Miris, diu que des de'l llit aont estava sepultada, sense ni sospitar qu'ella fos medium, apreta la mà contra la paret, i la paret recula.

Sach. (*Somrient.*) Però i còm és que la paret no va caure?

Leon. El per què no'l sé: lo positiu és que no va caure... i que lo que jo li conto és vritat.

Sach. Si qu'es estrany! En fi, ja'ns veurem aquesta vetlla.

Leon. Vingui, vingui, que de sessió no'n faltarà. (*En Sakhatoff s'abriga i en Leonid l'acompanya fins a la porta.*)

Groo. (*A Tania.*) Avisi a la senyora, sinó hi passaré la nit i tot, aquí.

Tani. Espérat. Se prepara a sortir amb la senyoreta. Amb això no pot trigar gaire a baixar. (*Tania i Sakhatoff surten.*)

ESCENA XXII

LEONID, *el* GROOM, *els* TRES PAGESOS *i* FIODOR

Leon. (*Avansa cap als pagesos que, al fer-li acatament, li ofereixen els presents que duen.*) Deixeu, deixeu.

1r. **Pag.** (*Somrient.*) Es lo que primer ens toca fer, per acort del poble.

2n. **Pag.** Aixís es fa sempre.

3r. **Pag.** No ho refusis. Que naltres estem contentíssims de tu. Igual que'ls nostres pares—deixeu-m'ho dir—van servir als vostres, naltres desitgem servir-te a tu de tot cor i no de qualsevulga manera. (*Saluda. Cop de campaneta.*)

1r. **Pag.** Ens confiem a la teva gracia, Leonid Fiodorovitc.

ESCENA XXIII

Dits i PETRITSCHEFF, *qu'entra depressa i molt abrigat.*

Petr. El senyoret, està ja llevat? (*Adonant se d'en Leonid, el saluda amb el cap.*)

Leon. Es al meu fill que demana?

Petr. Vull dir en Bobó, sí, senyor... en un instant...

Leon. Passi, passi. (*Petritscheff se desbotona i s'encamina ràpidament cap a l'habitació d'en Vassili.*)

ESCENA XXIV

Dits, menys PETRITSCHEFF

Leon. (*Als pagesos.*) Dieu, doncs: què us porta?

2n. **Pag.** Comensa per acceptar els nostres presents.

1r. **Pag.** (*Somrient.*) Quatre miseries...

3r. **Pag.** No'ns les refusis, vaja: que naltres volem honorar-te com si pare'ns fosis; no'ns les refusis, per Deu!

Leon. Fiodor, empòrtat-en això.

Fiod. Veniu cap aquí; doneu-m'ho. (*Pren els presents, els porta a la cuina i torna.*)

Leon. Bé, doncs, de què's tracta?

1r. **Pag.** Confiem en la teva gracia.

Leon. Ja ho veig: però qu'es lo que voleu?

1r. **Pag.** Veníem per... lo de la venda del troç de terra...

Leon. Bé, quí sou? Sou els compradors, vosaltres?

1r. **Pag.** Com qui diu: No't recordes que l'estiu passat te vas comprometre a vendre al poblet de Kursk unes terres? Doncs l'ajuntament ens ha fet aquests poders, veus?... per a contractar amb tu... tal com s'acostuma, amb l'intervenció del Banc i els segells corresponents.

Leon. De manera que, aqueixes terres me les voldríeu comprar amb intervenció del Banc? Voleu dir això, eh?

1r. **Pag.** Té, pren. El total puja 32,864 rubles.

Leon. Molt bé; però, en quina forma voleu pagar-me?

1r. **Pag.** Tal com dèiem l'estiu passat; per partides, fixant termes com es de llei; es a

dir, entregant-vos ara 4,000 rubles... conforme es de llei, vaja.

2n. **Pag.** 4,000 de cop i, pel restant, t'esperaràs.

3r. **Pag.** (*Treien-se del sarró una mocadorada de papeletes de plata.*) Ja pots estar ben segur que, abans de mancar-te, ens deixeríem fer a troços... com si diguessim.

Leon. Es que ja us vaig escriure que jo no volía pactar fins que tinguessiu reunida tota la suma.

1r. **Pag.** Ben segur, qu'això hauría sigut lo millor; però no'ns és estat possible.

Leon. Doncs no farem res.

1r. **Pag.** Com que l'Ajuntament se refiava de que admeteríeu que se us pagués per partides, conforme veu deixar entendre l'estiu passat...

Leon. Llavors era una cosa i ara n'es un altra. Ara no us ho puc concedir.

2n. **Pag.** I ara! Quan te'n vas anar, ens vas deixar aquella esperança. Per això hem procurat arreplegar tot aqueix diner i ens han fet aquest document.

3r. **Pag.** Apiàdet de naltres, pare! El nostre empriu es tant petit, que no hi podem peixer el bestiar i, no es per dirho, ni una gallina. (*Acatament.*) Sería un pecat que faríes; creu-ho,un pecat! (*Nou acatament.*)

Leon. Es vritat, si, reconech que l'any passat m'hauría avingut a que m'ho paguessiu a plaços; però les circumstancies han variat i ara, això no'm convé.

2n. **Pag.** No'n dubtem; mes, es que, si'ns negues aquella terra, ens comdemnes a la miseria.

3r. **Pag.** (*Acatament.*) El nostra empriu es tant petit, que no hi podem peixer el bes-

tiar i, no es per dir-ho, ni una gallina! Pietat, pietat, bon pare! Accéptens lo que't portem.

Leon. (*Després de llegir el paper.*) Veurem, veurem; miraré si us puch complaure. D'aquí mitja hora, us donaré una resposta. Fiodor, digues que no puc rebre a ningú.

Fiod. Molt bé senyor. (*Leonid s'en vá.*)

ESCENA XXV

FIODOR, GROOM *i els* TRES PAGESOS, *molt capficats.*

2n. **Pag.** Heu vist? Venir ara reclamant tot el computo d'un cop? ¡Vés d'hont el treurem!

1r. **Pag**. Al menys, l'any passat no'ns hagués dat cap esperança!

3r. **Pag**. Deu de Deu! Jo, que ja desembolicava la moneda!(*Tot tornant-la a ficar dins del mocador.*) Còm ho farém, ara?

Fiod Què us passa, què us passa?

1r. **Pag**. Ben curt, senyor, que havent nos, l'any passat promès unes terres pagant de cop la meitat del preu, i demprés d'haver-ho l'Ajuntament rumiat, vé qu'ens fa poders i emvía, i ara'l senyor diu que si no li paguem tot d'un cop, no hi ha res de lo dit.

Fiod. Que puja molt el total?

1r. **Pag.** Naltres li entreguem ja de cop 4.000 rubles.

Fiod. Bè... feu un esforç i reuniu el computu, homes!

1r. **Pag**. No ens ha costat pas poc, poguer arreplegar lo que portem! Y ademés, que no tenim poders per obrar altrament!

2n. **Pag.** D'allà ahont no n' hi hà no'n pòt rajar!

3r. **Pag**. Y de tot cor que ho hauríem fet; però, si per fer la mota que li portém, hem tingut d'arreplegar totes les engrunes!

ESCENA XXVI

Dits i al brancal de la seva porta en BASSILI *i en* PETPISTCHEFF, *el cigarret als llavis.*

Bass. T'asseguro que hi faré tot lo possible. Eh? (*Aquest* Eh? *es un estribillo d'en Bassili que pronunciará sempre a mitja veu, guturalment i distretament; may de manera grotesca.*)

Petr. Mira que si no ho logres no se lo que'ns passarà.

Bass. Te dich que no's perdrà pas per mí; no'l deixaré de petja. Eh?

Petr. A la teva mà ho confio, doncs. T'espero. (*Se'n torna a dins tancant la porta,*)

ESCENA XXVII

Dits menys PETRISNCHEFF

Bass. (*Fent que prou ab la mà.*) El diable que ho entengui! (*Els pagesos saludàn. Ell se fixa amb el Groom. A Fiodor.*) Per què no despatxeu aquell noi? Mireu que ja s'ha adormit. Eh!

Fiod. La senyora temps hà que té'l billet qu'ell duia, i ha dit que s'esperés fins qu'ella baixi.

Bass. (*Mirant se'ls pagesos i reparant el paquet de diners.*) Diner porteu? Per a qui ès? Per a nosaltres? (*A Fiodor.*) Quí son aquets homes? (*Els pagesos saludan.*)

Fiod. Son de Kursk; venen per comprar un troç de terra.

Bass. I els hi han venut?

Fiod. No, senyor; encara no s'han pogut entendre. Regategen massa.

Bass. (*Apart.*) Aveure si'ls persuadeixo. (*Adressantse als pagesos.*) Diu que sou compradors?

1r. **Pag.** Som vingut a fè una proposta per 'adquirir uns empriu, però el senyor no's vol posar a la rahó.

Bass. No regategeu tant, homes! Prou sabeu lo necessaria qu'es al pagès, la terra! Y tan necessaria! Eh?

1r. **Pag.** Ben segur que ho és, com el pà que mengem.

Bass. Doncs, per què regategeu aixís? Comteu lo que dóna la terra. Sembreu-hi blat; si'n sembreu 30 quintars en treureu 300, i veieu lo que'n tocareu de cada quintar! Eh?... O bé planteu hi donçell, absenta, que encara'n treureu més. Ja ho veieu lo que pot donar cada jornal de terra!

1r. **Pag.** Prou; tots eis conreus ne poden donar de rendiments.

Bass. Creieu-me a mí, planteu-hi doncell, absenta. Jo m'ho tinc molt estudiat, en llibres, que, si voleu, vos ensenyaré.

1r. **Pag.** Clar que vosté ho sabrá millor que nosaltres; com que té més capissola!

Bass. Creieu, serreu tractes i no regategeu més. (*A Fiodor.*) Aont es el papà?

Fiod Al seu escriptori; però no vol que'l estorbin.

Bass. De segur que consulta als esprits si déu vendre o no, aqueixes terres!

Fiod. Això si que no li puc asegurar. No sé sinó que'l senyor ha sortit d'aquí molt indecís.

Bass. Que't sembla a tu, Fiodor? Té gaire diner a casa?

Fiod. No ho sé; però no es probable. Per què m'ho pregunta això, senyoret? La setmana passada ja li va pegar un pessic prou fort, vostè.

Bass. Si, peró... era per comprar gossos. Eh! Y ademés, sabs la nova societat qu'hem format? En Petritscheff ha sigut elegit i jo he tingut de bestreure diner per ell i per mi. Eh?

Fiod. Quina societat vol dir? La dels velocipedistes?

Bass. No, ja t'ho diré: d'una molt més important, molt seria. Ja't diré quina. Eh?

Fiod. Quina?... quina?

Bass. Una societat... però no'n diguis res, Eh?; per afavorir la cría dels llebrers russos *pur-sanop*. Sí, avuy tenim la primera sessió i, en sortinne, un bon apat. Y ja veus... buit de butxaca!... Vaig a veure si n'hi faig esquitxar algún. (*Se'n va cap a la habitació de son pare.*)

ESCENA XXVIII

FIODOR *els* TRES PAGESSOS *y el* CROOM

1r. **Pag.** Quí es aqueix gran senyor.

Fiod. El senyoret.

3r. **Pag.** L'hereu, diriem? Oh! oh! (*Amagant-se'ls quartos al sarró.*) Aquí, aquí mentres esperem.

1r. **Pag.** Ai, ai! Ens havien dit qu'era *militar*, no sé si de caballería.

Fiod. Cah! Precisament, com a fill únic, el van poder eximir.

3n. **Pag.** Diem que... per a que mantinga a sos pares? Es clar, es clar.

1r. **Pag.** Aquest si que... els deurà mantindre bé, en bones fires!

3r. **Pag.** Sí, a té de Deu!

ESCENA XXIX

Dits, BASSILI *y darrera seu sens moures del brancal de la porta en* LEONIT.

Bass. Mireu qu'es prou; sempre lo mateix! Perque no faig res Y quan trobo una col·locació dins d'una Societat sèria i de fins importans que'm podría ocupar força... vos-te'm nega la miseria de trescents rubles!

Leon. Qnan te dic que no puc, es que no puc, que no'n tinc!

Bass. No, ara qu'acaba de fer una venda?

Leon. No es vritat; no he venut res. Y prou, deixam en pau que no estic per tu. (*Se retira rebatent la porta.*)

ESCENA XXX

Dits menys LEONID

Fiod. Ja li deia jo, que no era bona ocasió.

Bass. Deixar-me a la estacada... aixíl... Vaig a veure si tinc més sòrt amb la mamà. Ell, amb la deria del seu esperitisme, no's cuida de res... de res! (*Se'n va escala amunt. En Fiodor s'asseu per seguir llegint el diari.*)

ESCENA XXXI

FIODOR, *els* TRES PAGESSOS, *el* GROOM, BETSY *i* MARIA CONSTANTINOUNA. *Derrera d'elles,* GREGORI *lluhint lliureia.*

Bets. Ja tením el cotxe a punt?

Greg. Ara arriba.

Bets. (*A María*) Anem, He vist ben be qu'era ell. Deu ser a la cambra d'en Bobò...

Mari. Y si no ho fós? (*Els Pagessos i el Groom saludan.*)

Bets. (*Al groom.*) Ah! m'has portat el vestit de casa Burdier?

Groo. Si, senyoreta. Si fes el favor de despatxar-me...

Bets. No puc, jo... Això depèn de la mamà!

Groo. Vostès diràn. Jo no sè, sinó, que m'han dat l'ordre de portar aquella capsa i de cobrar el comptet.

Bets. Espérat.

Mari. Se tracta del vestit per la xarada?

Bets. Sí el trajo d'Arém.

Mari. Doncs, per què no s'el queden?

Bets. Coses de la mamá! Donar 5oo rubles a'n en Bobó pera comprar-se gossos, li sembla molt corrent; però gastar-se'n 1oo en un vestit per mi, ho té per una disbauxa! i vegi si està bé que jo'm presenti feta una bruixa! (*Signant als Pagèssos.*) Y aquells? quí son aquells?

Greg. Uns pagesos, que venen a comprar no sé quines terres.

Bets. Vols dir que no son cuçadors?

1r. **Pag.** Cah!... no senyora! Venim per passar una escriptureta d'un troç de terra.

Bets. Qu'estrany! Jo sé que'n Bobó esperava uns caçadors! De veres no sou caçadors? (*Els pagessos se callen.*) Que besties! (*Anantsen, ab grans ralles cap a la porta d'en Vassili, cridant.*) Bobó!...

Mari. No's recorda que l'hem trobat per dalt?

Bets. Té rahó, gracies.

ESCENA XXXII

Els mateixos i PETRITSCHEFF, *sortint d'aquella porta.*

Petr. No es aquí; però si puc substituirlo?... Als peus de vostès. (*Prenent la ma de la*

noia estranyenla fortament, llargament i sacsejantla, i, després fent altre tant amb la de Maria.)

2n. **Pag**. *Dissimulant el riure.*) Tu, tu, sembla que bombin.

Bets. Snbstituir-lo, no, però... val més poc, que rès. (*Esclata a riure.)* Quins negocis té ab en Bobó?

Petr. Negocis... negocis... de... finanses... es a dir... negocis fins... de... nanses... millor dit, negocis financers.

Bets. Que vol dir financers?

Petr. (*Després de pensar-hi.*)No res; veliaquí.

Bets. Digui que no raja que no raja. (*Betsy i María fan grans rialles.*)

Petr. Això de rajar es com la rifa... Ui, ui, treuré la grossa! (*Fiodor s'en va a la habitació d'en Leonid.*)

ESCENA XXXIII

Dits menys Fiodor

Bets. Confessi que no ha estat felíçl... Y... que tal? Va anar a casa els Maregassoff, ahir?

Petr. No tant a casa la mare Gassoff, com a casa'l pare Gassoff: ni tampoch a casa'l pare Gassoff com a casa'l fill Gassoff.

Bets. Vaja, deixi'l joc de paraules, qu'es una malaltia en vostè. (*Riu.*) Hi havía Lziganes?

Petr. Ja ho crec. (*Tataregant.)*

Son tablier est tout brodé encor
De petits coqs aus crètes d'or

Bets. Ditxòs vostè! Nosaltres vam anar a aburrirnos a casa Foró,

Petr. (*Continúa cantant.*)

Elle avait engagé sa foi
Et jurait de venir chez moi...

Y després... María?

Mari. (*Acabant la cançó.*)

Chez moi. pour une heure.

Petr. (*Partintse de riure.*) Què diu, María!

Bets. Calli, que está imposible, vostè.

Petr. Mutis, doncs.

Bets. Estich veient que l'ùnic remei per a que vostè no jugui'l mot, es deixa'l cantar. Fiquem-nos al despaig d'en Bobò, que hi hà una guitarra?

Mari. Sí, anemhi. (*Se'n hi van tots tres.*)

ESCENA XXXIV

GREGORI, *els* TRES PAGESOS *y el* GROOM

1r. **Pag.** Y aquets d'ara qui eren?

Greg. L'una la senyoreta; i l'altra, le seva profesora de música.

1r. **Pag.** Noi, qu'enfaristolada! Sembla una estampa.

2n. **Pag.** Y per què no la casen? Ja es casadora.

Greg. Qu'us penseu qu'aquí les casen a quinze anys com vosaltres?

1r. **Pag.** Y aquell altre senyor... també repica'l piano?

Greg. Repica?... (*Rient.*) Se veu que sou fort en la música!

1r. **Pag.** La dec haver dit grossa, oi? Prou, prou, que tens rahó! Com que de tan besties som uns ignorants, naltres!

3r. **Pag.** Ah, bon Deu! (*Se sent cantar cançons tziganes.*)

ESCENA XXXV

Dits i SIMÓ, *i darrera aquèst,* TANIA *observant quin paper se fan pare i fill.*

Greg. (*A Simó.*) Què vols, tu?

Simó. M'ha enviat a cà'n Kapchich.

Greg I què?

Simó. M'ha dit que'ls digués, qu'avui no pot venir.

Greg. Bé. Ja'ls hi diré jo.

(*Se'n va a la habitació de n Leonid.*

ESCENA XXXVI

Dits, menys GREGORI

Simó. Hola, pare! Salut, oncle Efim; i vos; oncle Dimitri! Tots bons a casa, oi?

2n. **Pag.** Còm va, Simonet?

1r. **Pag.** Que tal, noi?

3r. **Pag.** Te portes bé?

Simó. (*Sonrient.*) Pare: ¿volèu pendre un xic de thè?

2n. **Pag.** Primer deix que fem el nostre fet. Després, de bona gana.

Simó. Aixís, doncs, us espero al portal.

(*Se'n hi vá.*)

Tani. Per què no li has dit res de lo nostra?

Simó. No veus que no n'es hora encara?

(*Surt.*)

ESCENA XXXVII

Els TRES PAGESOS, *el* GROOM, TANIA *i* FIODOR, *que s'asseu al peu de la finestra amb el seu diari; darrera d'ell* GREGORI.

1r. **Pag.** Digui, senyor, còm marxa la cosa?

Fiod. Aviat, aviat acabarà.

Tani. (*A Fiodor.*) Còm ho sab vostè que serà aviat?

Fiod. Perque sé que, quan ha acabat d'escriure les preguntes, les llegeix en veu alta amb les respostes.

Tani. I vostè creu que, per medi d'una safata, se pot parlar amb els esprits?

Fiod. Tu, diràs!

Tani. I que si li diuen que firmi, firmarà?

Fiod. Segur.

Tani. Però, si una safata no parla.

Fiod. Dòna, es que tenen un alfabet! Un copet es tal lletra; dos, son tal altre; etz.... i ell les anota.

Tani. Però, i si durant la sessió passa que....?

ESCENA XXXVIII

Dits LEONID *i* GREGORI

Leon. Amics meus, lo que ja us deia: no puc. Ho sento, però m'es impossible. Si'm paguessiu, tot d'un cop, fóra altra cosa.

1r. **Pag.** Ja ho crec que sí, però si no més per arreplegar lo que portem, ja hem patit els set calces d'amargura!...

Leon. Impossible, impossible: no puc de cap manera. Aquí teniuel poder i demés. No puc firmar.

3r. **Pag.** Apiàdat de naltres, pare!... pietat, per Deu!

2n. **Pag.** Què hem de fer, doncs? Tu sabs el tort que'ns fas?

Leon. De tort no us en faig cap. Jo, a l'estiu, us vaig dir que, si volíau la terra, us la vendria vosaltres llavors no la vêu voler. Ara, amb les mateixes condicions, no la puc vendre.

3r. **Pag**. Apiàdat de naltres, pare! Pensa que ens morirem de fam. El nostra empriu es

tan petit, que no hi podem peixer el bestiar i, no es per dir-ho, casi bé ni una gallina. (*En Leonid fa que se'n torna i al peu de la porta's para.*)

ESCENA XXXIX

Dits, ANNA PALOUNA *i el* DOCTOR, *baixen de bracet l'escala. Darrera d'ells, en* BASSILI *ficantse tot content a la cartera, bitllets de banc*

Doct. Però còm vol vostè, qu'un xarop espès passi per un tubo capilar, sobre tot si tapem, ademés, un dels seus caps? Es impossible! Doncs igual succeheix amb el canal biliar. Es ben senzill d'entendre. No hi hà més remei que disoldre'l xarop per a que passi.

Anna. (*Molt encotillada i vestida.*) Sí, ho veig clar: vostè ho explica tan bé!... Tan malament que'm sentia jo, i ara... ja ho veu... ben forta. Doncs haig de seguir prenent-ho?

Doct. Si li repetis, sí. Sens falta. Però sobre tot cambiar de vida. La que vostè porta es imperdonable. I ara, estigui bona.

Anna. Oh! D'aquí aviat. Aquest vespre l'espero. Sinoooooo..... no seguiré'ls seus consells.

Doct. Veurem, veurem; si'm deixen temps, vindré. (*Surt.*)

ESCENA XL

Dits, menys el DOCTOR

Anna. I ara! Què significa? Quí són aquets homenots? (*Els Pagesos saluden.*)

Fiod. Són uns Pagesos de Kursk, senyora, que vénen per comprar unes terres de vostès.

Anna. Terres? Quí ha dit que'ns calgui vendren? Però ¿quí es que deix entrar a casa gentussa aixís? Còm ès qu'heu permès en-

trar una semblant gent aquí? A casa meva no's dona entrada a gent que Deu sab aont han dormit! (*Alterant-se més i més.*) Qui sab els microbis que porten, sí, que porten, a cada plec de la roba, d'escarlatina, de verola, de difteria? Oh! I de Kursk, dieu, que venen! Precisament de Kursk, aont hi hà una passa de difteria horrible!... Oh, Deu meu!... Doctor! Doctor!... Correu a cridar el Doctor. (*En Leonid s'esmuny 's tanca, en Gregori se'n va corrent.*)

ESCENA XLI

Dits menys en LEONID *i en* GREGORI

Bass. (*Tirant glopades de fum del seu cigarret als pagesos.*) No t'apuris, mamà. Si vols, els furmigaré de tal manera, que no hi haurà microbi qu'ho resisteixi. Eh? (*L'Anna calla mantenint se molt severa.*)

Bass. (*Als pagesos.*) Hauríeu de criar porcs. Això també dóna molt.

1r. **Pag.** Oh, si senyor, també hi hà cops que hi negociem.

Bass. Sabs d'aquells que grunyen aixís? (*Estrefá'l gruny.*)

Anna. Bobò! Bobò! Vols fer el favor?...

Bass. Els extrafaig bé, no? Eh?

1r. **Pag.** Molt rebé, ho fà.

Anna. Sents Bobò què't dic!

2n. **Pag.** Perque deuria fer això, ara?

3r. **Pag.** No us ho deia jo, qu'hauríem fet millor d'esperar al hostal?

ESCENA XLII

Dits, el DOCTOR *i* GREGORI

Doct. Què passa?

Anna. Vostè prou me predica que fugi de emocions; però, si ni a casa'm deixen tran-

quila! Fa dos mesos que ni m'acosto a veure a la meva pobra germana. M'aparto sempre de qui jo pugui sospitar qu'està tarat. Però aquí, miri què'm fan. Me deixen entrar aqueixa gentussa, veu?; aquets homenots qu'acaben d'arribar... ¿sab de ont?... de Kursk d'allí aont hi hà tanta difteria!

Doct. Cert que no es prudent.... però tampoc n'hi hà per tant, senyora!

Anna. Quí es doncs, sino vostè mateix, que m'aconsella sempre la major prudencia per a evitar els contagis?

Doct. Sí, sens dubte; pero no hi hà motiu per a amoinar-se aixís com ara.

Anna. Disposi, disposi una desinfecció complerta.

Doct. No, no, complerta!...per què, complerta? Costa molt car; no baixa de trescents rubles. Esperis, esperis... jo li faré una de bona i barata. Pendràn una ampolla ben gran de aigua...

Anna. Destil·lada?

Doct. Tant-seval; encare que destil·lada, sempre es preferible... una gran ampolla d'aigua...Tírin-t'hi una cullarada d'àcid salicílic, sacsègint-la bé... i fassi rentar amb allò tot lo qu'elles hagin tocat. Fins els mateixos homes, si es que'ls han de tocar gens... Ja veu si és senzill... Més, encare... Qué li dirè? Fins, si vol... després; amb lo que cap dins d'un bas, fassi arruixar de la mateixa mescla l'aire d'aquesta peça i prou: Aixís, fòra tot perill i vostè pot quedar ben tranquila.

Anna. La Tania, aont és?

Tani. (*Presentant-se.*) Què mana, mi senyora?

Anna. Sabs aquella ampolla grossa que tinc al lavabo?

Tani. Aquella amb la que'ns va fer arruixar a la bugadera?

Anna. Prèn-la, frega primer, ben bé amb savó, les petjades d'aqueixa gent, i réntales després amb aquella aigua.

Tani. Descansi: serà servida.

Anna. Després agafa'l pulveritzador... Però no, no; ja ho faré jo en tornant.

Doct. Perfectament, fassi lo que jo li he dit i no temi res. Als peus de vostè.

Anna. A reveure. Fins al vespre. (*El Doctor se'n va.*)

ESCENA XLIII

Els mateixos menys el Doctor

Anna. Ara, aqueixa gent, al carrer! Al carrer! Que ni l'ombra en vull veure. Fòra, al carrer! al carrer! Què espereu?

1r. **Pag.** (*Als altres.*) Vet'aquí la bestiesa nostra! No'ns haguessin dit que...

Greg. (*Acompanyan-los cap a la porta.*) Vaja, vaja, aneu, aneu.

2n. **Pag.** Déixem pendre el mocador.

3r. **Pag.** Bon Deu! No ho deya jo, que valia més quedans a l'hostal? (*Gregrori els fa sortir.*)

ESCENA XLIV

Dits menys els Pagesos

Groo. (*Intentant varies vegades parlar.*) Me poden donar una resposta o altra?

Anna. Ah! Es el groom d'en Burdier! (*Enfadant-se.*) No, cap, cap! Ja te'n pots endur la capsa! Ja vaig dir al teu amo que jo no l'hi havía encarregat semblant vestit, i no permeteré que la meva filla se'l posi.

Groo. Dispensi: jo no ho savía; m'han enviat i...

Anna. Vés, vés, pren la capsa. Ja'm veuré ab la teva mestressa.

Bass. (*Solemnement.*) Senyor embaixador de la casa Burdier, retiris.

Groo. Fa cinc hores que espero. Bé podien haver-me-ho dit abans.

Bass. Embaixador de la casa Burdier, vàgissen.

Anna. Prou; fés el favor, home! (*El groom se'n va.*)

ESCENA XLV

Dits menys el Groom

Anna. Betsy!... Aont es?... Sempre's fa esperar!

Bass. (*Baladregant.*) Betsy!... Petristcheff!... Correu. veniu, veniu. Eh?

ESCENA XLVI

Dits, Betsy, María *i* Petrischeff

Anna. Sempre't fas esperar!

Bets. Al contrari, jo era qui t'esperava. (*Petrischeff saluda amb el cap i besa la mà d'Anna.*)

Anna. Deu lo guart! (*A Betsy.*) Sempre repliques!

Bets. Mamà si es qu'estàs de mal humor, prefereixo quedar-me. (*Pausa.*)

Anna. Véns o no véns?

Bets. (*Contrariada.*) Què hi farem?... Anem.

Anna. Has vist lo de la casa Burdier?

Bets Sí; es tal com jo ho desitjaba. Aixis li vaig encarregar. Quan l'hagis pagat, me'l posaré.

Anna. Es que no'l pagaré. Ni permeteré que't posis un vestit tan deshonest.

Bets. Com! ¿Ara resulta deshonest? No li tro-

baves pas l'altre día. Se podria saber d'ont surt aquelxa aprensió?

Anna Cap aprensió; si te'l vols posar, no ha de ser tan escotat.

Bets. Mamà, es imposible!

Anna. Vaja, abriguet. (*Les senyores s'asseuen i en Gregori les hi possa les mitges-botes.*)

Bass. No ho veu María, quín dissapte hem fet?

Mari. (*Rient*) Què vol dir?

Bass. Vegi, busquí'l groom de casa Burdier. Ha sigut còmic! (*Riallada.*)

Anna. Vaja, anem. (*Arribant fins a la porta i tornant.*) Tania!

Tani. Què mana, mi senyora?

Anna. Molt compte en no constipar el Fifí! Si grinyola per sortir, deixil esbargir una mica, però ben abrigat amb la manteta; qu'està un xic delicat. Ho sents?

Tani. Vagi descansada, mi senyora. (*Les senyores i en Gregori surten.*)

ESCENA XLVII

PETRISCHÉFF, BASSILI, FIODOR *i* TANIA

Petr. Ja has pescat?

Bass. Si, però amb penes i dolors. Sort que quan jo fico la banya... Emprò, creu que m'ha costat! Eh?... Ah! Avui me portaràn els llebrers. (*Petrischeff, Bassili i Tania se'n van; ells primer, ella després, tots al carrer.*)

ESCENA XLVIII

FIODOR *sol, deixant de llegir*

Fiod. Bons com són ella i ell, no's podràn entendre mai, mai! Ella amb el seu mal gèni, té tan esporuguit al senyor que, ne

aquèst, en quant la veu alterada com are que l'home venía a intercedir, ja fuig i's tanca al despaig. Tan bona persona qu'es, pobre home!... Qu'es això? (*Aixecantse i escoltant.*) Què fa aqueixa Tania?!... Es qu'es tremenda!

ESCENA XLIX

FIODOR, TANIA *i els* TRES PAGESOS

Tani. Entreu, entreu, no tingueu por.

Fiod. I ara! Com t'atreveixes?...

Tani. Deixim fer a mí. Doncs... que no hem de intercedir per ells, pobre gent?

Fiod. Però si es inútil dòna; ja ho veuràs.

1r. **Pag.** Bon senyor, diguins-ho vostè; ¿què podem fer perque la cosa marxi? Fássins aqueixa gracia. Tot el poble li'n serà grat i li pagarà amb un present.

3r. **Pag.** Au! au! sí, padrinet! Pensi que si no podém xiure! El nostra empriu es tan petit, que no hi podem peixer el bestiar i, no es per dir-ho, ni tant sols una gallina!

Fiod. Ja'm feu llàstima, ja, però jo, pobre de mi... Si ell s'hi resisteix, còm voleu que'ho logri?... Y encare fos ell sol!... Però es que ni la senyora ho vol! M'ho veig molt dificil, molt!... En fi, vinga'l document. Aniré a probar-ho. (*Se'n va.*)

ESCENA L

Dits, menys FIODOR. *Els pagesos sospiren*

Tani. Expliqueu-me-ho bé tot. A veure: què voleu?

1r. **Pag.** Se tracta de fer firmar al senyor.

Tani. Voleu dir: de que'l senyor firmi aquell paper?

2n. **Pag.** Això! Que hi posi la firma i que'ns rebi'l diner: Vet-ho-aquí tot.

3r. **Pag**. Es com si diguessim, qu'escrigués: "Tal com ho volen els terressans, ho vull també jo"!... Tot està enquibit en això. Si firma, quitis!

Tani. No més que firmar? Que l'amo possi la firma en aquell paper? (*Resta rumian.*)

1r. **Pag**. Just, just! no cal res més... Però, sense això, còm vols que'ns presentem al poble? Ens donaríen als gossos.

Tani. Esperem la resposta d'en Fiodor. Si ell no se'n surt, encare faré jo una provatura!

2n. **Pag**. Tens fè d'arreglar-ho, tu?

Tani. Ho provaré,

3r. **Pag**. Ai, nena, si ho conseguissis! Creu que'l poble't mantindría de franc tota la vida.

1r. **Pag**. Ja't dic jo que't podríes fer daurar de cap a peus.

2n. **Pag**. Ben segur que sí, ben segur que sí!

Tani. Enteneu-me: jo no prometo rè; no més dic, que hi faré els imposibles, i ja ho sabeu: quí fa tot lo que pòt...

1r. **Pag**. (*Acabant la frase.*) No está obligat a més. Sí, noia, sí.

ESCENA LI

Dits i Fiodor

Fiod. Fills: es inútil; no s'hi vol avenir ni s'hi avindrà. Teniu, el document, i anéuvosen, creieu.

1r. **Pag**. (*Prenent el paper i adressant-se a Tania.*) Doncs are tu.

Tani. Tot seguit, tot seguit! Sortiu al carrer i espereu-me. Ja vindré a trovarvos-hi i us diré'l què. (*Els pagesos se'n van.*)

ESCENA LII

TANIA *i* FIODOR

Tani. Fassi'l favor de dir al senyor que tingui la bondat de sortir, que li haig de dir una cosa.

Fiod. Això demanes! Que t'has tornat boja?

Tani. Convé, senyor Fiodor. Vagi, dígui-li; fassi'l favor, no tingui por.

Fiod. Què li vols dir?

Tani. Es un secret; després tambe'l diré a vostè. Vagi-hi, vagi-hi.

Fiod. (*Sonrient.*) Quina t'en penses? A fe que no t'entenc. Bé, bé, vaig a dir-li. (*S'en va.*)

ESCENA LIII

TANIA, *sola*

Tani. Ves si no ho faré! He sentit qu'ell mateix deia qu'en Simonet té aquella força... Doncs, jo ja sé tot lo que cal fer. L'altra vetlla, ningú va sospitar res. Me serviré d'en Simonet. I si no me'n surto, què? No hauré pas fet cap gran pecat!

ESCENA LIV

TANIA, FIODOR *i* LEONID

Leon. (*Sonrient.*) Aquèsta'm demana! A veure qu'es aquest misteri?

Tani. Perdoni'm; voldría parlar amb vostè a soles; comunicar-li un secret.

Leon. (*Arronçant les espatlles.*) Fiodor, vésten un moment. (*Fiodor se'n va.*)

ESCENA LV

TANIA *i* LEONID

Tani. Com qu'he crescut en aquesta casa i els hi agraeixo tant lo que per a mi han fet,

parlaré amb vostè, senyor, com si fos el meu pare. Hi hà, en el servei de vostès, en Simonet, i ell... sab?... se vol casar amb mi.

Leon. Ah!

Tani. A vostè no vull amagar-li. Vostè s'ha portat sempre tant bé amb mi!... no tinc pares... i ningú'm pot aconsellar millor... Li sembla si faría bé, de casar-me amb ell?

Leon. Per què no? El tinc per un bon noi.

Tani. I tant! Sobre això si que no hi hà res que dir! Un'altra cosa, un'altra cosa es lo que'm fa duptar... i qu'haig de consultar-li amb tota reserva... Aqueix jove té... no sé si una tara... que... no ho sé... no'm fa prou gracia.

Leon. Què? Que beu, porser?

Tani. No. Deu nos en guart! Però com que jo sé que l'esperitisme es un fet...

Leon. Ah! tu sabs això?

Tani. Per què no? No'm fassi tan negada! Es vritat que molts, per ignorancia, no ho poden comprendre, però...

Leon. Doncs què?

Tani. Que... (*Abaixant la veu.*) Sospito qu'en Simonet... An ell li succeheix...

Leon. Què li succeheix? Díguem.

Tani. No ho sé, una cosa de... esperitisme, vaja! Informis bé i ho veurà... Que, si s'adorm devant d'una taula, la taula comença a bellugar-se i a saltironar com fent... tac... tac... tac... tac, tac! Tots els de la cuina ho han sentit, creguim.

Leon. Es lo que jo aquest matí deia al senyor Sakhatoff. I què?

Tani. Oh! encare més. Que... dimecres, dinant, aixís que'll se va seure a taula, la cullera, per si sola, li va saltar als dits.

Leon. Què dius ara! Se'n hi va anar a la mà? I no estava adormit?

Tani. Això no ho vaig reparar prou. Però potser sí, vegi, qu'estava un xic ensopidet.

Leon. Molt bé; i res més?

Tani. Vull dir qu'aquestes coses m'alarmen una mica, sab? Per això jo volía preguntar-li si són perilloses. Veurà... el matrimoni és per tota la vida i una s'hi hà de mirar molt amb qui's casa, i hem de comfessar que lo que passa an en Simonet es molt estrany. Vritat?

Leon. (*Sonrient.*) No, no tinguis por... No, no és res de mal; no depèn de la seva voluntat i no vol dir sino qu'es un bon mèdium; i això, jo ja ho presumía.

Tani. Ah! i tanta por que'm feia a mi!

Leon. No, no, no temis res, vaja!... (*Apart.*) Quina sòrt! Avui, que no pot venir en Kapchik, ens valdrem d'ell! (*A Tania.*) No temis res, sents, noia? Tindràs un bon marit... Allò es un dò, una força especial, que, amb mes o menys *cantitat*, Deu ens ha dat a tots.

Tani. Ai, que li estimo, senyor! M'ha tret un pes del cor! Tenía una basarda! Lo qu'és no tenir instrucció!

ESCENA LVI

LEONID, TANIA *i* FIODOR

Leon. Vaja, estigues tranquila (*Cridant*) Fiodor! Me'n vaig; qu'ho preparin tot per la sessió.

Fiod. Però si el senyor Kaptchik diu que no vindrà.

Leon. Tant se val! (*Posant-se l'abríc.*) Provarem de fer sessió amb el medium que tením a casa. (*Surt, seguit d'en Fiodor.*)

ESCENA LVII

TANIA, *sola*

Tani. (*Saltironant i rient.*) S'ho ha cregut! S'ho ha cregut!... S'ho ha cregut!... Quin miracle! Ara si que veig la cosa feta, si an en Simonet no li escapa'l riure!

ESCENA LVIII

TANIA *i* FIODOR, *que torna*

Fiod. Què tal? Ja li has confiat el secret?

Tani. Sí, sí. També'l comunicaré a vostè, però més tart. Are m'hauría de fer un altra favor.

Fiod. Digues; què?

Tani. (*Púdicament.*) Desitjo confessarme amb vostè, que s'ha portat sempre amb mi com un segón pare, com si'm comfessés amb Deu... La meva historia es ben trista, oi?

Fiod. Vaja, digues: què? Corra de dret al cas.

Tani. El cas? El cas es que... en Simonet es vol casar amb mi.

Fiod. No'm sorprèn gens.

Tani. Com que soc horfaneta i vostè ja coneix les costúms d'aquí, al vèurem indefensa... fa que, algúns, se'm prenguin llibertats molt lletges, com per exemple en Gregori i algún altre, que si'm troven sola, tots se tornen llarcs de dits. Quina rabia! Com si jo no tingués ànima o fos la joguina d'ells!

Fiod. Aixís m'agraden les noies! Judicioses!... I què més?

Tani. Que'n Simonet va escriure a son pare, i qu'aquèst, quan avui m'ha vist... sab què m'ha dit?... Oue'l seu fill l'hem fet malbé, es a dir, que no li convinc. (*Plorant i pregant, plegada de mans.*) Vostè m'ha d'aju-

dar; m'ha de fer de pare; ha de procurar convèncer al d'en Simonet! Faré entrar a l'un i l'altre a la cuina, cridaré a vostè i ha de tenir la caritat de defensar-me! Oi, que ho farà?

Fiod. (*Sonrient.*) Lo que vols es que jo us casi. No es això? Bé, bé! Això rai, dòna!

Tani. Ai, senyor Fiodor, com li estimaré que'm fassi de pare! Pregaré a Deu per vostè tota la vida!

Fiod. (*Tornant a desplegar un diari.*) Bé, vaja, bé.

Tani. Oi, que'm farà de pare?

Fiod. Sí, dòna, sí.

Tani. Aixís, doncs, puc confiar-hi, oi? (*En Fiodor afirma amb un moviment de cap i es posa a llegir. Tania se'n va.*)

Fiod. Pobreta! Vès qui no l'ajuda!

TELÓ

FI DEL PRIMER ACTE

ACTE SEGON

Interior de la cuina del servei en la que, a més d'un taulell, d'una taula llarga, bancs, cadires, i l'einàm propri del lloc, ha de veures destacant moldel foro, la fogaina llar russa. Es aquesta com una gran caixa o pilastra escairada, feta de maons, que, descansant en les petites parets que formen la cendrera, s'enfila fins al sostre, presentant en la cara devantera, dues obertures la inferior o de la fornal rectangular, la superior i més gran, corresponen al forn propiament dit d'arc rodó i, una de les cares laterals, una finestra practicable, que s'escala amb gafes de ferro i dóna accés a la estufa que's suposa hi hà extès damunt mateix de la volta del forn ans aludit. Ajegut dalt de la estufa de manera que no se'l vegi durant les quatre primeres escenes, el Cuiner-retirat. Els Pagesos desabrigats i suant, al voltant de la taula llarga, prenent thè, i ajassat en un banc lluny d'ells i fumant, en Fiodor.

ESCENA PRIMERA

Els Tres Pagesos, Fiodor *i el* Cuiner-Retirat

Fiod. Si'm voleu creure a mi, no us hi oposeu; aquest es el meu consell. Si ell ho vol i ella també, alabat sia Deu! La noia es bona i honrada, i el qu'are ciutadanegi no es cap defecte; la ciutat s'ho porta; no pot ser d'altre manera. Lo important es qu'ella tingui enteniment com té.

2n. **Pag.** Vritat es que si ell la vol... No som pas jo quí hauría de partir peres, que en tot càs serà ell. Jo no més ho deia, per que la vei tan senyoreta, que còm vol qu'es puga trovar bé ella dins de l'izba? Si no més el fregar-se amb la teva sogra, ja li hauría de repugnar.

Fiod. Això depèn més dels sentiments, que dels graus de netedad de la persona... home! ella, de bons sentiments, obedienta i dòcil, ho es.

2n. **Pag.** Doncs si es tal com vostè diu, ja anirém bé. Vei que'l noi hi està afectat, i, per altra banda, jo comprenc que'l viure amb una dòna que un home no s'estima, també es molt trist. Ja ho diré a la de casa, vaja... i... a la voluntat de Deu!

Fiod. De manera que...

2n. **Pag.** Dóngui-ho per fet, vaja.

1r. **Pag.** Apa, Zacarias... qu'estàs de potra! Venim aquí per a comprar un troçot de terra i tu, encare de més a més hi hauràs atrapat una primpcesa per nora. Això ho hauríem de remóllar, si't sembla! Consue-

tut ho dicta, home, (*Sileuci general emba*) *rrassós.*)

Fiod. El camp també m'agrada a mi. Tant, que... ja veig qu'acabaré comprant-me una hise deta i fent hi una barraca per la velleça; potser allà a la vora vostra, veieu!

2n. **Pag.** Y bé que faria!

1r. **Pag.** Ben segur! Que si's té un passament, no cregui pas qu'hi manquin divertiments al poble, no!

3r. **Pag.** I aquella llibertat! Un hom, a pagès, i no es un dir, mai se sent lligat com aquí baix!

Fiod. Falta saber si hi cauría bé jo al vostre poblet.

2n. **Pag.** No hi hauría de caure! Amb que dongués no més algún traguet als vells, ja se'ls hauría fet tots seus.

1r. **PAg.** Hi vol estar ben distret? Planti-hi una taberna o bé un hostal.

Fiod. Veurem, veurem. Lo que jo desitjo es acabà'ls meus dies tranquilament. I no us penseu... qu'aquí, tompoc mi punxen. Fins greu me sabría deixar-ho; qu' al costat del amo m'hi trovo molt bé, per que es un galant subgecte com pocs ne corren.

1r. **Pag.** Oh, ben segur!... Però, i del nostre negoci, donques... què se'n diu? L'apar qu'en sortirem?

Fiod. Per ell no's perdría pas.

2n. **Pag.** Vol dir que tém a la seva senyora; oi?

Fiod. Encar que no solen avenir-se gaire... tant com témerla, no.

3r. **Pag.** Vostè'ns hi hauría de donar un cop de coll. Pensi que, sinó, no podem viure. El nostra empriu es tant petit...

Fiod. Deixem fer a la Tania, de primer.

3r. **Pag**. Apiádat de naltres padrinet!... el nostra empriu es tan petit, que no hi podem peixer el bestiar i, no es per dir-ho, ni casi bé una gallina!

Fiod. Us asseguro que si depengués de mi... (*Al segón pagès.*)... Doncs, amb vos entesos, eh? Padrins de boda. Lo de la Tania ja's pot dar per fet. La vostra dòna no si hi oposarà pas.

2n. **Pag**. Quan jo donc paraula, no me'n desdic mai, tant si s'ha remollat com no.

ESCENA II

Dits, i la CUINERA, *qu'entra, guaita per demunt del poele i fa senyes, dient a'n en* FIODOR.

Cui. A la cuina dels senyors han cridat per a que pugés a dalt en Simonet. I diu que'l senyor i aquell calvo, que no sé què's manifasseja amb ell, sab... l'han fet seure alli, a la sala, al lloc qu'havía d'ocupar en Kaptchich.

Fiod. Què t'empatolles ara?

Cuin. La pura vritat. En Jacob acaba de contar-ho a la Tania.

Fiod. Qu'estrany! Y ara!...

ESCENA III

Dits i el COTCHER

Cotx. Ja pòt dir al senyoret, que jo no sò cap pària per fer me dormir amb els gossos. I sinó que cerqui un altra que s'hi avingui. Qu'allí, no hi vull gossos jo. ¿Ho sent?

Fiod. Però de quíns gossos te les heus, are?

Cotx. Per ordre del senyoret, a la cotxeria, ens han dut tres gossos que s'embruten i lladren, que no se'ls pot tenir cara, qu'aborden i mosseguen com a dimonis i, que si'ns descuidessim, se'ns menjaríen de viu

en viu. De manera que ja m'he hagut d'aguantar i no poc per a no brisals-hi, a vergassades, les potes.

Fiod. Quan ha sigut això?

Cotx. Ara mateix. Els han dut de l'Exposició. I que no deuen costar poc no, que són llebrers o no sé que, mala negada fassin!... O que destinin el nostra dormitori als gossos, o que hi deixin viure'ls cotxers sols! Ja ho pòt dir així al amo.

Fiod. Tens rahó; això no's fà. Ara n'hi parlaré.

Cotx. Els podríeu ben guardar aquí mateix potser.

Cuin. *(Enfadada.)* Aont hi mengen persones, hi han de tancar goços? Encare no n'hi hà prou d'endròmines, aqui...?

Cotx. I allà? No hi tinc prous caftans, prous feltres, prous arnesos?... I encara després diràn que no està prou net!... Potser a la portería, doncs.

Fiod. Deixa-ho per mi; ja ho dirà l'amo.

Cotx. (*Encare exclamant-se.*) Fum, de senyoret! Que se'ls pengi a coll-i-bè, si vol, i que se'ls endugui així a passeig!... Li dic que té una mà, amb tot!... Díes enrera, va voler muntar el Kaptchik, el millor cavall de la quadra... i amb un no rè, ens el va tornar reventat. Un cavall qu'era una broca!!!... Malahit-sigal (*Se'n và rebatent la porta.*)

ESCENA IV

Dits, menys el COTCHER

Fiod. Té rahó; no's fal (*Als Pagesos.*) Entesos, eh? A reveure, doncs.

1r. **Pag.**
2n. **Pag.** } (*Saluden tots a una.*) Passi-ho bé
3r. **Pag.** (*Fiodor se'n va.*)

ESCENA V

Els Tres Pagesos, *la* Cuinera, *i'l* Cuiner retirat, *que, des de dalt de la estufa, aixís que'n* Fiodor *ha desaparescut, comensa a estossegar.*

2n. **Pag.** (*Referintse al cotxer.*) Jo't flic, que gras, ni un general!

Cuin. Gran mal se'n fa! còm no, amb bon dormitori per a ell tot sol; menjant de la cuina del senyors i atipant-se tot el día de thè i sucra? Ja'n pot fer de greixet!... I encare, tot a costes de l'amo!

Cuiner. (*Tosint i rondinant.*) I encare lo que roba!

2n. **Pag.** Qu'hi hà a dalt de la estufa?

Cuin. Ningú, ningú... un home. (*Pausa.*)

1r. **Pag.** Encare remeneu?... Bé'n teniu de vianda per sopar! Dieu que heu de gastar un futral, si ho feu anar aixís cada día!

Cuin. Això si, qu'aquí, no's plany: la mestressa no es escassa. Pa blanc cada diumenge, peix els díes de abstinencia, per als qui vulguin fer magre, i carn per a els que no.

2n. **Pag.** Es a dir qui ha heretges que no'n volen fer d'abstinencia?

Cuiner. Ja ho crech! De magre, aquí, no'n fém sinó, el cotxer, no aquest que heu vist, sinó el vell, i, després en Simó, jo i la meva ajudanta. Els demés tots volen carn.

2n. **Pag.** I l'amo?

Cuin. De bona carta et desfàs! Ell? No crec pas que sàpiga ni què vol dir dejuni!

3r. **Pag.** Deu de Deu!

1r. **Pag.** Veurèu: sabem naltres què poden haver trovat, ells, als llibres! Ells són instruíts, i això els ve de l'instrucció.

3r. **Pag.** De segur que deuen menjar pa blanc sempre, oi?

Cuin Pa blanc!... Lo qu'es de que tu fas festa... ni crec que n'hagin vist mai! Ho vegessis lo que mengen!... Ni ho heu somniat, vosaltres.

1r. **Pag.** He sentit a dir que coses fines, lleugeres com l'aire.

Cuin. Lleugeres sí, però ja't dic jo que se'n cruspeixen, ja!

1r. **Pag.** Vols dir que no'ls manca gana, oi?

Cuin. Fica que fica... i beu que beu, per millor embutir-ho! Ja'n despatxen de vi bo, d'alcofolls i de licors que cremen! A cada plat, un vi diferent. I vinga menjar i vinga beure per a que n'hi càpiga més.

1r. **Pag.** Com que l'esprit tot ho abrusa...

Cuin. Oh, lo qu'es les barres, no se'ls cansen, no. An ells, no'ls hi aneu pas amb la costúm d'asseure's a taula per no més menjà'l que cal, persignar-se i aixecar-se... Amb la més petita excusa, ja hi tornen a ésser; tot el día remuguen.

2n. **Pag.** Digues que, com els garrins: de potes sempre a la bàcia! (*Els pagesos riuen.*)

Cuin. Apenes, Deu me perdó, han badat l'ull, que ja'l somavar va en dança; thè, cafè, xacolata! I quan ja han buidat dos somavars, corrèu a omplir-ne un altra. Després, l'esmorzar. després el dinar, després més cafè encare, i quan ni temps tenen d'haver-ho paít, tornem-hi amb thè i brenar i bombons i bescuits, que no té fi. Fins al llit i tot roseguen.

3r. **Pag.** Dimoni! (*Riu que riu.*)

1r. **Pag.** I are, què t'agafa?

3r. **Pag.** (*Plegant les mans i aixecant els ull al cel.*) Oh, bon Deu! Si'm fessiu la gracia

de deixàm passar, anc que no fos sinó un día atipant-me aixís!

2n. **Pag**. Però... donques... quan trevallen?

Cuin. I quins que-fers tenen?... Jugar a cartes, tocà'l piano... vet-aquí tota la feina! La senyoreta, aixís que's lleva, ja fa corra els dits per les tecles. L'altra institutriu, que li diuen, aquella que també viu aquí, no més espera que la senyoreta se'n cansi, per a posar-s'hi ella. I també vinga apunyagar el piano! Això, quan no'n posen dos de costat, per a que s'hi fassin totes dues a l'hora. Fins aquí baix arriba el rebomboril

2n. **Pag**. Deu de Deu!

Cuin. Heus-aquí tot lo que fan. Tocar o jogar! Aixís que's reuneixen uns quants, ja surten les cartes, el vi, els cigarrets i... au! tota la nit! I l'endemà tornem-hi: menjar, piano i jugar!

ESCENA VI

Dits i Simó

Simó. Bon profit.

1r. **Pag**. Si'n vols?

Simó. S'estima. (*S'atansa a la taula i el primer pagès li serveix thè.*)

2n. **Pag**. Aont eres tu?

Simó. A dalt.

2n. **Pag**. Esplíquens, esplíquens: Què hi fan?

Simó. Oh, no ho sé pas; no ho entenc jo.

2n. **Pag**. Home, sí... allò que diu que fan!

Simó. Còm us ho explicaré jo... si... no ho entenc! Diu que proben una força, no sé quina, que ja tinc. Però que'm pelin si sé de que se les heuen! La Tania m'ha dit: «Préstat hi i m'ajudaràs a conseguir que venguin les terres als pagesos de Kursk.»

2n. **Pag**. Però, còm s'ho farà?

Simó. Oh, què sé jo? No me n'ha dit res. Unicament ha afegit: «Fes lo que't manin.»

2n. **Pag.** I què?

Simó. Oh, res, fins ara! M'han fet seure, han apagat els llums i m'han dit que dormís. I he vist que la Tania també era allí, ane qu'amagada de manera qu'ells no la veien.

2n. **Pag.** Amb quin fi això?

Simó. Aneu a esbrinar-ho. Jo no ho entenc.

1r. **Pag.** Una divertisió com un altra! Ben segur!

2n. **Pag.** Hum! M'apar que aqueixes maniobres, ni jo, ni tu, arribaríem pas a enténdre-les. (*An en Simó, baixet.*) Escolta, tu: qu'has retirat molt de les mesades del teu salari?

Simó. Ni un kopeck; m'ho deuen tot, encare. Uns vintivuit rubles deu muntar, ja.

2n. **Pag.** Me'n alegro. Sabs per què t'ho deia? Perque, si Deu fes que s'arreglés lo de la terra que volem comprar, te diría de venir a trevallar a casa.

Simó. De bona gana.

2n. **Pag.** Lo que'm temo es qu'estarà mal avesat, i qu'ara, el fer de pagès...

Simó. Fer de pagès?... Ara mateix poguessim provar-ho! Segar, llaurar!... Ja ho veurèu si m'hi sé fer!

1r. **Pag.** Vols dir, noi, que avesat a ciutat, no't vindrà a repel deixar-la?

Simó. La ciutat, dieu? També s'hi està bé al poble.

1r. **Pag.** Donques, veus?... l'oncle Dimitri es barataría aviat amb tu per poguer dur la vida regalada que aquí menèu.

Simó Ai, oncle Dimitri! que aviat n'estaríeu fart. De cop, sembla una cosa; prest veuríeu lo penós qu'és! Mareja.

Cuin. Lo qu'hauríes de veure, oncle Dimitri, es un ball dels senyors. Us en faríeu creus!

3r. **Pag.** Què? també hi endrapen?

Cuin. Vull dir un altra cosa! El senyor Fiodor me'n va deixar guaitar un, un día. María de Deu Santíssima lo que vaig veure-hi!... Uns vestits... les senyores!... que enlluernaven de debó! Però núes fins aquí. I de brassos també.

3r. **Pag.** Bon Deu!... Núes!

1r. **Pag.** Veus que ja hi són *aclimentades*, home!

2n. **Pag.** Quin escàndol!!!

Cuin. Quan vaig veure allò vaig exclamar: «I ara! Núes aixís!... Mai de la vida ho hauría cregut!...» Adhuc la mestressa, que si molt convé ja té nets també, anava despullada.

1r. **Pag.** Doncs digues que deu semblar un purgatori allò!

3r. **Pag.** Deu de Deu!

Cuin. I ara ve'l millor! Romp la música, comença a tocar, i hauríeu vist que cada senyor prenía la seva parella, l'abrassava i vinga fer-la voltar, gira que gira.

2n. **Pag.** A les velles i tot?

Simó. No, a les velles no.

Cuin. Cóntam-ho a mi, qu'ho vaig veure amb aquests. (*Senyalant-se'ls ulls.*)

Simó. Us dic que no.

Cuiner. (*Guaitant i amb veu rogallosa.*) D'allò se'n diu ballar la matzurka... beneita!... Es que tu no'n sabs... Jo si que l'havía sabuda ballar!

Cuin. Tu, ballar?... tu, ballar?... Però, calla; que ve algú. (*El Cuiner torna amagar-se.*)

ESCENA VII

Dits i GREGORI

Greg. (*A la Cuinera.*) Tu, dom xucruta.

Cuin. Acabo de pujar del rebost i... ara torna-hi a baixar!... Per a qui es això?

Greg. Per a les senyoretes, que's volen fer una turia. Menja grossera, preparada amb farina d'ordi detxatada amb *kwass* i que's barreja amb *choucroute.* Corra, i que la pugui'n Simó, que jo tinc pressa.

Cuin. Ho veieu? Tipes que ja han d'estar a no poder més... are volen xucruta! (*Pren una escudella i se'n va.*)

ESCENA VIII

Dits, menys la CUINERA

Greg. (*Als pagesos.*) Aquí us heu entaulat?... Ai, si us hi veu la mestressa! Prou tornareu a rebre, prou! (*Esclata a riure i se'n va.*)

ESCENA IX

Els TRES PAGESOS, SIMÓ *i el* CUINER RETIRAT

1r. **Pag.** Ja te raó qu'ha anat de ferm al matí!

2n. **Pag.** M'han dit que'l senyor ens volía defensar, però que, al veure tan enfutismada la seua senyora, ha pensat: posem-hi terra entre-mitg. I ha rebatut la porta, com dient: «Deu ens guart de boigs en lloc estret.

3r. **Pag.** Arreu igual! Quan la de casa s'escalfa, també es terrible, i jo me'n vaig. Val més que s'esbravi sola... potser rebría algún cop d'esmolls i tot... Deu de Deu!

ESCENA X

Dits i JACOB

Jaco. (*Amb una recepte.*) Té, Simó, corre a la

farmacia, té, que't donguin aquels polvos per la senyora.

Simó. Oh, es que m'han dit que no'm mogués.

Jaco. Ja tens temps, ja; no crec que't cridin fins després del t'hè. Bon profit!

1r. **Pag.** Si'ns vols acompanyar... (*Simó se'n va*

ESCENA XI

Dits sens en Simó

Jaco. Tinc por que... En fí, vinga una taçeta per no deixar-vos sols.

1r. **Pag.** Are deiem de la mestressa, de la senyora, que aquest matí, ens ha tractat que ni un drap brut.

Jaco. Uí! Aviat s'escalfa ella! S'escalfa... fins a perdre'l seny! De vegades fins rom a plorar i tot!

1r. **Pag.** Oh! i ara que'm vé al pensament: què volía dir amb allò de mitrobis, mitrobis... no sé com s'ho feia anar... que deia que naltres portem?

Jaco. Ah! volèu dir macrobis! Diu que hí hà unes cuquetes, petites, petites, que encomanen tota llei de malaltíes. I ella suposava que valtres en duieu demunt. La feina que ens ha dat això, quan heu sigut fòra! Renta que renta i arruixa qu'arruixa tot lo que heu tocat i respirat... amb l'aigua que diu que mata aquelles cuquetes!...

2n. **Pag.** Però d'ont ho ha tret que naltres en portem demunt?

Jaco. Oh, diu que són tan petites que ni amb un vidre de multiplicar se veuhen!

2n. **Pag.** Doncs còm pot saber si jo'n duc? Si a mal no vé, d'aqueixes bruticies potser en du més ella al damunt que no pas jo!

Jaco. Segurament! Però anèu-li a fer entendre

2n. **Pag**. Al meu parer, això són ximpleríes!

Jaco. Prou teníu rahó, prou! Però de què menjaríen els metges si no inventessin extranyeses aixíns per entabanar a la gent? Aquí'n vé un cada día... s'esplica una estona i ja ha guanyat dèu rubles.

2n. **Pag**. Que dius ara!

Jaco. Pitxor un altre, que quan vé'ls fa esquitxar un bitllet de cent.

1r. **Pag.** Un bitllet de cent rubles?

Jaco. Un bitllet de cent, si. Us sembla impossible, no? Doncs n'hi hà que, no més per una visita fòra de ciutat, en volen un de mil... i «si no me'l dones, revéntat»!

3r. **Pag**. Deu de Deu!

2n. **Pag**. Digues que'l qui fa això deu tenir un do molt gran?

Jaco. Segurament! Mirèu: abans de venir aqui, jo servía a cà un general, prop de Moscou. El general era molt orgullós, de aquells que tot seguit criden. Doncs, vé, que li cau malalta la noia. Envía a cercar un metge, i aquest diu que vol mil rubles. Sembla que s'arrangen, vé'l metge i reparant no sé què, que li desplau, m'empren al general i, cridant fort, li diu: per quí m'ha près, vostè? Què s'ha pensat?... Doncs ara no vull visitar la noia... I... fillets, haguessiu vist el general com vá ajupir-se i quina manera d'amoixar-lo...

1r. **Pag**. I li va donar el billet de mil?

Jaco. Podeu ben dir-ho que li va dar!

2n. **Pag**. Això si qu'es copsals al vòl? Les suades que li costaríen a un pagès aquells mil rubles!

3r. **Pag**. I total, falornies! Un cop, jo vaig tenir un mal an aquest peu, que sempre'm suquejava, i jo vinga fer-hi potingues fins

arrivar-m'hi a gastar a la ratlla de cinc rubles. Al últim, fastiguejat, jo que no m'hi poso res; doncs llavonses, llavonses se'm va gorir tot sol! (*El cuiner estossegant.*)

Jaco. Pobre infelíç!

1r. **Pag.** Qui es aquet home?

Jaco. Un que va ser cuiner del senyor i que, de tant en tant, vé a veure la Lukeria, la cuinera.

1r. **Pag.** Ah! no viu aquí?

Jaco. Cah! Aquí... allí... allà hont pot. A la que té tres kopecks, busca algún refugi, i quan ja se'ls ha begut, torna a compareixer.

2n. **Pag.** I ara! Còm s'entén que fassi això?

Jaco. Ell mateix s'es tirat a perdre... I si el haguessiu vist abans quin tò's donava! Semblava tot un senyor; duia rellotge d'or, guanyava quarante rubles al mes... I ara... si no fós la Lukeria, ja s'hauría mort de fam.

ESCENA XII

Dits i la CUINERA *portant la xucrulata*

Jaco. (*A la cuinera.*) Veig que'n Pavel encar es aquí.

Cuin. I doncs, que vols que'l deixi morir de fret?

1r. **Pag.** De resultes del vi, oi?

Cuin. De què, sinó?...

3r. **Pag.** Vetaquí que porta'l vici! (*Fa clacar la llengua i roda'l cap amb commiseració.*)

2n. **Pag.** L'home que surt fort, aviat n'es més qu'una penya; pero ai del dia que decau! Devé més fluix que l'aigua!

Cuiner. (*Baixa del amagatall, les cames i les mans tremolant-li.*) Lukeria! vaja... una copeta!

Cuin. Sí una copeta!... Are hi corro!

Cuiner. No vulgues que Deu te castigui: Me estic morint... I vosaltres, germanets..... cinc kopecks!

Cuin. Hala! hala! tórnaten dalt.

Cuiner. Per mor de Deu, mitja copeta!...

Cuin. Té, prén... aqui téns thè!

Cuiner. No vull t'hè jo! A que'm vens amb thè?... Una aigarulla de res!... Fuig, fuig, ví vull jo... Quatre gotetes, Lukeria!

3r. **Pag.** Ah! que pateix, l'infelíç!

2n. **Pag.** Doneu-n'hi, dòna.

Cuin. (*Treu d'un armari una ampolla i li omple una copeta.*) Té, més del que volíes i tot.

Cuiner. (*Agafa depressa la copa beu tremolant i l'a torna.*) Deu t'ho pagui!

Cuin. Ara, altra vegada a dalt, au!... i que no et senti ni'l bleix! (*El cuiner cuita a enfilar s'hi.*) *Pausa.*

2n. **Pag.** (*A Jacob.*) Tu, diguem: la noia que teniu aquí del nostra poble, la filla de la Anicia, què tal?... se porta bé? Sabs què vull dir? Si es recatada.

Jaco. Ja ho crec. Molt bona noia!

Cuin. Sí, però, si la voleu pel vostra fill, creieu-me a mi que conec bé'ls perills que's corren per aquestes cases. cuiteu a tréuralen... abans no us la malmetin... Si no, farà com tantes.

Jaco. I tant! Mireu, ara fa un any, teniem una noia que's deia Natalia, i era com un sol. Doncs en quatre díes, se'ns va malmetre que ni aquell! (*Indicant al vell cuiner.*)

Cuin. Si se'n perden aquí! Més qu'un foc no en cremaria! Amb l'esquer de no haver de escarrassar-se i de menjar bé, se'n vénen a ciutat. Quan menys s'ho pensen, gracies a tot això... tuturutut! I dada l'ensopegada,

tot s'ha acabat: les tiren al carrer i que'n vinga un'altra; un'altre de ben fresca, en lloc d'ella! Aixís li va passar a la Natalia. Dada la relliscada, la van llensar al carrer, i aqueixa primavera, després de deslliurar i enmalaltir, moría a l'hospital! I qu'era una bona noia, pobreta!

3r. **Pag.** Deu de Deu! Si no saben perdonar les flaqueses!...

Cuiner. Ah! sí! esperèu pietat d'aquets jansfutres! *(Deixant penjar les cames al caire del seu jás.)* Jo'm vaig rostir 30 anys al peu d'aqueix infern, i, a la que'n esdevinc inutil... «Hala, revéntat, vés!»

1r. **Pag.** Ben segur; no sou el primer cas!

2n. **Pag.** Mentres se't pot aprofitar ets molt maco; quan ja no serveixes... un tinyós.

3r. **Pag.** Deu de Deu!

Cuiner. Si sepiguessiu lo que costa saver fer un *sauté a la Beaumont*?... Doncs jo'l feia, com molts altres plats que'l mateix Emperadô, els cruspiría! I are... ni bò pels gossos! Però... jo no amollo, no!

Cuin. Ja hi tornem? Hala a callar! I al teu recó! Que vols que't vegin?... Qu'entri el senyor Fiodor o qualsevulga altra i ens llensin a tu i a mi? *(El cuiner s'amaga.)*

(Silenci.)

Jaco. Jo sô de Vosnesenskoie. Sabeu ont cau?

2n. **Pag.** De sobres, home! Si es a 17 verstes de casa, no més; i encar molt més prop, passant pel gual. Que hi tens terres, potser?

Jaco. Mon germà n'hi té. I jo li envío algún quartet, perque, encar que visqui aquí, la casa'm tira, sabeu?

1r. **Pag.** Ben segur.

2n. **Pag.** Què es l'Anicim, ton germà? Ah! ets

de la tercera casa entrant al poble!... Batúa!

ESCENA XIII

Dits i TANIA *qu'entra corrent*

Tani. Jacob: què gansoneges per aquí? Cuita, qu'ella't demana.

Jaco. Corro! Què vol?

Tani. Que la Fifka udola de gana. La senyora s'exclama, per que no li dus el dinar, i diu qu'ets dolent que no tens compassió de la seva bestiola! (*Riu, i en Jacob se disposa a anar-sen.*)

Cui. Endúten la xucruta, té. (*Jacob la pren i se'n va.*)

ESCENA XIV

Dits, menys JACOB

1r. **Pag.** De qui no té compassió, diu?

Tani. Del gos, del gosset d'ella. (*S'asseu, sospesa la thetera.*) Veig que s'acaba; ja'n porto jo. (*Hi tira'l que duia.*)

2n. **Pag.** Pel gos feu dinar?

Tani. Ja ho crec! Cada día una costella expresa per ell, per que no s'engreixi massa... Oh! i fins roba blanca té!... I jo li haig de rentar!

3r. **Pag.** Deu de Deu!

Tani. Ui! Això us extranya? Doncs, què diríeu d'un senyor qu'al seu gos li va fer fins funerals?

2n. **Pag.** Fuig d'aquí!...

Tani. Podeu ben creure-ho! Jo ho sé per qui ho va veure... Diu, qu'havent-se-li mort an aquell senyor un gos al fort de l'hivern, va agafar el seu cotxe i el va anar a enterrar. En tornant, diu que l'home plorava a raig fet... i com que gelava de valent i al

cotxer li queia la gota, i tot era mocar-se... (*Servint thè.*) Si sou servits...? El senyor qu'ho veu i exclama: Ah! també plores, tu?... I el cotxer que li respon; "un gos aixis, senyor, qui no'l plora... qui no'l plora?". (*Esclata a riure.*)

2n. **Pag.** I pels dintres deuría dir: "Aixís te reventessis tu; l'ase'm flic si ploraría!"

Cuiner Jus... ta!... De segur... de segur!

Tani. I diu que un cop a casa, corra'l senyor a trobar la senyora, i li diu: Vinc emprendat del cotxer que tením... Quin cor! tot el camí ha plorat la perdua del meu companyet! El va fer entrar, li va dâ un trago, i encare, de més a més, va dir-li: i aqui téns un ruble. Doncs la nostra mestressa es per l'istil, i si en Jacob no plany el seu gos!... *Els Pagesos riuen.)*

1r .**Pag.** Aquesta si qu'es bona!

3r. **Pag.** (*Rient.*) Noia, m'has ben distret!

Tani. Alça. bebeu! (*Servint-los thè.)* Oh! la vida que portem!... molt bonica de part de fora... Però ja us dic jo que de per dins, hi hà cops qu'es ben fastigosa. Val força més estar-se al poble. (*Els pagesos li tornen les taces. Ella les omple de nou.*) Vaja, repetiu! A la vostra salut, Efim!... Aquèsta per vos, Dimitri?

3r. **Pag.** Vinga, tira, tira.

1r. **Pag.** I del nostra negoci, noia, què'ns en dius? Marxa bé?

Tani. Deixeu fer. No us en puc dir res, encare... però hi faré tot lo possible. Ja'n sortirem. (*Els ensenya'l contracte que du sota'l devantal.)* Si no'm falta una cosa... (*Fà manetes.*) Ui, que bé!

2n. **Pag.** Alerta, no'l perdis aquest paper, que costa molts dinerons!... Sabs què'm te-

mo?... Me temo, me temo que no serviràs per trevallar la terra.

Tani. Jo?... Us creieu que no tinc força? Me vegessiu tibar la senyora. No ho faría pas més fort càp de vosaltres.

2n. **Pag.** Tibar? Què li has de tibar?

Tani. Sobre les costelles, ella hi du com jo... veieu?... una mena de camiseta que'ns arriba fins aquí. Això s'ha d'estrenyer amb cordons, com qui cingla un cavall... I, si tant convé fins ensalivant-se les mans i tot.

2n. **Pag.** Doncs digues que l'encingles?...

Tani. I tant! que fins m'hi apuntalo amb el peu, de vegades! (*Riu*)

2n. **Pag.** I per què vol que la estrenyes tant? Qu'ès per alguna prometensa?

Tani. No; per a fè'l òs bufó.

1r. **Pag.** Es a dir que li fas entrà la panxa en dins per questió de moda?

Tani. Ah! Si ho vegessiu! estiro tant que an ella els ulls li salten del cap... Però ella encare diu: "més, més"... fins que les mans ja'm fan mal. I encare direu que no tinc força? (*Els pagesos riuen bellugant el cap d'ací d'allá.*) Vaja, que me'n haig d'anar a dalt! (*Se'n va rient.*)

3r. **Pag.** Com hi hà món qu'es divertida!

1r. **Pag.** Molt xamosa és, molt, molt!

2n. **Pag.** Sí, no, sí!...

ESCENA XV

Dits, i en SAKHATOFF *i en* BASSILI *entrant molt encesos i animats; en* SAKHATOFF *amb una cullereta a la mà*

Bass. No diré qu'un dinar imperial però sí un àpat ben ric qu'en Bulierja'n sab d'això.

En venía are mateix. (*Adonant se dels pagesos.*) Bo! aquí hi hà'ls pagesos!

Sak. Malvinatge!... Aont l'amagarem, doncs?

Bass. Permèti'm... (*A la Cuinera.*) I els gossos aont són?

Cui. A la cotxería!... Vegi si'ls havíem de guardar aquí!

Bass. A la cotxería!... Doncs sab què pot fer, Sakhatoff?... Amàgui-la a la bossa d'un d'aquets homes. He!... A la d'aquèst per exemple... Digues, tu, aont téns la bossa?

3r. **Pag.** I are! què n'hà de fer, vostè?... Hi duc diners jo, a la bossa.

Sakh. (*Rient.*) Bé... ¿aont la tens? A veure.

6r. **Pag.** No n'han de fer res vostès.

Cui. (*Baixet al 3r. Pag.*) No veus, home, qu'es el senyoret d'aquí?

(*Baixet a Sakhatoff.*) Sab per què té tanta por? Perque hi porta un dineral. He!

Sakh. (*Baixet a Bassili.*) Doncs.. veurà: vostè distregui-mels i jo la ficaré dins del primer sarró que pugui sens que cap d'ells se'n adoni a fi de que, després no fessin signes. Distreguils.

Bass. I doncs, còm va la cosa? La compreu o no, la terra?

1r. **Pag.** Per naltres no's perdría pas... Es el pare de vostè quí ho ha de dir.

Bass. Homes, no regategeu tant!... Conteu millor. Ja us he dit lo que dóna la terra. Planteu-hi donzell... i potser millor tabac, encare.

1r. **Pag.** Ben segur. A la terra se li fa llevar tot.

3r. **Pag** Paret, paret nostra, féns de bó amb ton pare!... Pensa que'l nostra empriu es tan petit, que no hi podem peixer el bes-

tiar i no es per dir-ho, ni tan sols una gallina!

Sakh. (*En havent amagat la cullera al sarró del 3r. Pag. baixet a Bassili.*) Ja està... Aném-nosen.

ESCENA XVI

Els TRES PAGESOS, *la* CUINERA *el* CUINER-RETIRAT *al seu amagatall*

3r. **Pag**. Veieu... de no parar al hostal? A tres kopecks per cap, tot lo més en sortíem, i hauríem estat més tranquils... Aquí, ja ho heu vist; aquell me volía aixecar els quartos!

1r. **Pag**. Potser no està prou sencer! Eixir-nos amb que sembrem donzell!...

2n. **Pag**. (*Rient.*) I tal! i tal!... Bon negoci faríem!... Ja ens el compraría ell, oi? (*Els pagesos tornen les taces i s'aixequen.*)

2n. **Pag**. Mercès, mestressa! I aont podrem jaure are?

Cuin. L'un pot fer-ho dalt de l'estufa, i els altres en aqueixos bancs.

3r. **Pag**. Alabat sia Deu!

1r. **Pag**. (*Ageient-se.*) Si Deu fés que demà a mitgdía haguessim enllestit encare podríem pendre'l *trench*, dimars, fórem a casa.

2n. **Pag**. Qu'apagareu la llum?

Cuin. Impossible, amb aquest trahut eternl Veieu qu'are demaneu una cosa, are un' altra! ... Però cotxeu-vos... l'abaixaré tant com puga. (*Tots s'acomoden pels bancs. Pausa llarga, amb un sospir qu'altre fins que's sent remor de passes i de veus i s'obra la porta amb estrépit a l'empenta dels qu'entren.*)

ESCENA XVII

CROSSMANN, *tapat d'ulls i* SAKHATOFF *dant-li la má el* PROFESSOR, *el* DOCTOR, LA SENYORA GROSSA *i* LEONIT, BETSY, PETRISTCHEFF, BASSILI *i* MARIA ANNA PAULONNA *i* LA BARONESA, FIODOR, TANIA, *la* CUINERA *i els* PAGESOS *que, al soroll, se han aixecat depressa. En* GROSSMANN *entra a grans gambades i tot de sobte's para.*

Sra. gros. No tingui por que jo no'ls perdré de vista. Quan jo m'encarrego d'una cosa...! Sakhatoff, no'l guii pas, eh?

Sakh. Res d'això.

Sra. gros. Vostè déixi'l fer an ell. No l'ha d'empenyer ni estirar, ni resistir. (*A Leonid.*) Aquets experiments jo ja sé com s'han de fer... Com que fins n'he fets personalment... Recordo que'm sentía arribar un flu... hit!...

Leon. Dispensi... no digui res.

Sra. gros. Té rahó. Lo essencial és no trencar l'atenció, no distreure. Perque...

Leon. Psiit! (*Els dos primers van caminant d'ací d'allá, seguits del Professor, el Doctor, la Senyora grossa i Leonid, cap els pagesos 1r. i 2n; després avansen cap el 3r. i en Grossmann ensopega amb un banc.*)

Baro. (A *certa distancia amb Anna Paulouna.*) No sab aont l'han amagada?

Anna. No.

Baro. Deurà ser en poder d'algún senyor, eh?

Anna. Naturalment.

Baro. I és miraculós, això?...

Anna. Si està o no dintre l'ordre dels miracles, no li sé dir. Això el meu marit li explicaría. (*Adonant-se dels pagesos; a la Cuinera.*) Qu'és això? (*A la Baronesa.*) Perdoni...

(*La Baronesa la deixa i s'ajunta amb els primers de la colla.*) Qui és, qu'ha deixat entrar aquests homenots aquí?

Cuin. Es en Jacob que me'ls hi hà ficat, senyora.

Anna. I an ell, qui li ha dat permís?

Cuin. Què sé jo, pobra de mi?... El senyor Fiodor ja els hi hà vistos i...

Anna. (*Arborada.*) Leonid!... (*Aquèst, intrigat amb l'experiencia, no la sent.*) Fiodor: a veure què vol dir això? No has vist per ventura qu'he hagut de desinfectar el hall, que m'infectes are la cuina?

Fiod. Senyora... jo no més savía qu'aquests pagesos han vingut de lluny, de Kursk, per tractar d'un negoci amb el senyor...

Anna. Precisament, sí, de Kursk... d'allà aont s'hi mor la gent com a mosques, a causa de la difteria!... I sobre tot, no he manat jo que no se'ls deixés entrar aquí casa? Ho he manat o no? (*Avensant cap als de l'experiencia referint se als pagesos.*) No s'hi acostin! per Deu no'ls toquin pas! els encomanaràn la difteria! (*Veient que ningú se l escolta, s'allunya amb dignitat i es planta tota capficada. En l'altra colleta que ha permanescut observant ho tot de lluny amb atenció mofeta.*)

Petr. (*Que s'acosta amb sos amics al lloc de l'experiment. Ensumant.*) Jo no sé si serà precisament de microbis de difteria; però la vritat es que sento una certa farúm de contagi que no'm fa goig. Ensumin, veuràn.

Bets. Vaja, no'm fassi riure! Bobó, en quin sarró l'heu amagada?

Bass. Al de l'altra, al de l'altra... Are se'n crema! are se'n crema!

Petr. Quin esprit es qu'ho fa això? L'esprit de vi?

Bets. (*Com ofesa de la farúm dels pagesos.*) Aquí dels cigarrets de vostè! Ara! Ara!... Fumi, fumi ben aprop meu. (*En Petristcheff se li atansa i llensa una bona glopada de fum.*)

Bass. Ai, com se'n crema. Eh!

Gros. (*Palpant nerviosament als pagesos.*) Es aquí, es aquí!... ho sento, ho sento!

Sra. gros Are sent el fluit! (*En Grossmann troba la cullereta. Entusiasma general.*)

Tots. Bravo!...

Bass. Veuen? Aquí la teníim! (*Al pagès*) Hola! tan llarc de dits sou?

3r. **Pag.** Còm! Què diu are! Jo no he pres cap cullereta! Ho sents? Amb quin dret!... No, que no n'he presa cap, no, no!... Ja ho sé bé jo, que no!... Qui's propassa sempre es vostè... Quan ha vingut aquí, prou he comprès que duia algún intent maligne, prou! «A veure, a veure la bossa», m'ha dit... Eh!... En quant a mi, prou ho sap Deu, que soc incapàs!... (*La jovenalla, que mentrestant l'ha envoltat per escoltar-lo, riu.*)

Leon. (*Enfadat a son fill.*) Sempre has de ser imprudent! (*Al 3r. pagès.*) No'n feu cas d'ell, no'n feu cas. Ja ho sabem que no l'heu presa. Hem volgut fer un experiment. Res més.

Gros. (*Treient-se'l mocador dels ulls i simulant que's deixondeix.*) Si'm fessin el favor d'aigua? (*Tots l'envolten.*)

Bass (*A sos amics.*) Vinguin, vinguin a la cotxería a veure'ls llebrers qu'he comprat. Eh! Hi hà el mascla més hermós de la terra!

Bets. En comptes d'aqueixa paraulota, no podíes dir: «el llebrer?»

Bass. Per millor especificar, dòna! No direm pas simplement... «es Betsy», parlant de tu, sinó «la senyoreta.» Doncs es igual. Eh! No es això, María? (*Riu.*)

Mari. Anem-hi, anem-hi. (*María, Betsy, Petristcheff i Bassili se'n van.*)

ESCENA XVIII

Dits, menys María, Betsy, Petristcheff *i* Bassili

Sra. gros. (*A Grossmann.*) Se troba més descansat, ja? (*Grossmann no li respòn. A Sakhatoff.*) No ha sentit un fluit, vostè?...

Sach. Absolutament res; però es curiós, curiós; ha anat molt bé!

Sra. gros. Admirable! I no fa sofrir, això?

Leon. Gens, senyora, gens!

Prof. (*A Grossmann.*) Miri! (*Ensenyant-li un termòmetre.*) Al començar, tenía vostè 37 graus, 2 dècimes. (*Al Doctor.*) No és això? Fassi el favor de polsar-lo, are!

Doct. (*A Grossmann.*) La perdua de forces es inevitable. A veure, a veure: déixi'm pendre-li el pols. (*Se treu el rellotge i li pren el pols.*)

Sra. gros. (*A Grossmann.*) Explíqui'm: què li passa a vostè? S'adorm?

Gros. (*Amb fadiga.*) No, senzillament; me sento hipnotisat.

Sach. (*A Grossmann.*) Doncs vostè s'hipnotisa per sí sol?

Gros. En Charcot no ho explica aixís...

Sach. En Libeau m'ha dit a mi mateix...

Doct. (*Soltant el pols.*) Molt bé, molt bé. Hauríem de veure la temperatura, are.

Gros. Com no? L'hipnósis pot produhir-se no sols per associació, amb un tam-tam ritmat, per exemple, si que pe'l merfet també d'entrar en la çona hipnógena.

Sach. Evidenment, però, llavors, còm definirem l'hipnósis?

Prof. En Charcot no la defineix pas aixís.

Sach. En Libeau m'ha dit a mi mateix...

Sra. gros. (*Ficant se en la conversa.*) Ah! no! permètim-me... jo soc del parer d'en Uladimirovitch. I la millor prova la tenen en lo que'm va passar a mi mateixa que, després d'estar malalta, perdía els sentits i, tot d'una, m'entraven... unes ganes de parlar, amb tot i ésser de natural poc enrahonadora! Però quines ganes!... quines ganes!... que tothom se'n quedava escruixit!... Però, dispènsi'm, que'm sembla que els he interrumput i...

Doct. Té vuitanta dues pulsacions i la temperatura ha pujat tres dècimes.

Prof. Ho veus? Aquí té la prova: és lo que havía de tenir. (*Se treu un carnet i hi apunta.*) 82 i 37'03. Un cop obtinguda l'hipnotisació, el cor s'acel·lera i la llei de les equivalencies s'imposa.

Doct. Com a metge puc ben declarar qu'he vist totalment comfirmada la predicció de vostè.

Sach. Jo deia qu'en Libeau m'ha dit a mi mateix que l'hipnósis no es res més que un estat psíquic especial, que augmenta la sugestivitat. Doncs...

Gros. En Libeau dista molt d'ésser una autoritat. I en Charcot, que ha estudiat la qüestió baix tots sos aspectes... ha demostrat que l'hipnósis, produída per un cop de trrr!...

Sach. Entengui que jo no tracto de negar

res; que'm concreto a repetir lo que en Libeau m'ha dit a mi mateix.

Gros. *(Excitant-se.)* A la Salpetrière hi hà tres mil malalts, i jo hi he seguit tots els cursos.

Prof. *(Sonrient.)* Dispensi, no's tracta d'això.

Sra. gros. *(Tornant a ficar-s'hi.)* Amb dos mots els hi explicaré: Quan el meu marit estava malalt i que tots els metges me l'anaven abandonant...

Leon. Si fessin el favor de tornar a dalt?... Vritat, Baronesa?... *(La Sra. grossa, Grossmann, el Professor, el Doctor, la Baronesa i Sakhatoff se'n tornen.)*

ESCENA XIX

Dits, menys els qui acaben d'anar-se'n

Anna. *(Estirant de la mànega a Leonid.)* No sabs qu'estic cansada de demanar-te que no't fiquis en res del pòndol de la casa? Cuida't de les teves ximpleríes i no de les meves coses, que prou feina tens. Vols empestar-nos a tots?

Leon. A què vé are, això? Sàpigues que no t'entenc.

Anna. No m'entens!... Qui hà permès que aquests homenots, empestats de difteria, dormint aquí a la cuina... a la cuina! que està amb contacte contínuu amb tota la casa? Dígues...

Leon. Però si jo...

Anna. Què, jo?

Leon. Que no'n sé rès, pobra de mi!

Anna. Si fossis bon pare de familia, ho sabríes. Aqueixes coses no's consenten!

Leon. Però si jo'm pensava que...

Anna. Vés, vés, que'm fas fàstic de sentir-te! *(Leonid fa un «eh!...» de despit i se'n va.)*

ESCENA XX

Dits, menys en LEONID

Anna. (*A Fiodor.*) Inmediatament, aqueixa gent al carrer, al carrer! No'ls vull veure ni un minut més aquí!... Es qu'es terrible! Ningú m'obeheix a mi!... I tot fet a dretes, tot fet a dretes! (*Excitant-se més i més fins a plorar.*) Els trec d'allà i me'ls fan entrar aquí!... A dretes!... a dretes!... tot fet a dretes!... i malalta com estic!... Doctor!... Doctor! Doctor!... Cah!... Petrovitch!... Oh, tampoc! Fins aquest tòra! (*Se'n va plorant.*)

ESCENA XXI

Els TRES PAGESOS, TANIA, FIODOR *i la* CUINERA. *Tots capficats i muts bona estoneta*

3r. **Pag**. Deu de Deu! Deu de Deu! Quina gent! quina gent! Al costat d'ells un hom fins perilla d'anar a dormir a la garjola... I jo que, gracies a Deu, mai m'he vist empaxerat!... Creieu-me: anem sen al hostal, anem!

Fiod. (*A Tania.*) Doncs, què farem, are?

Tani. Per mi, res; ficals a la cotxería.

Fiod. Sabs lo que't dius? Amb aquell cotxer ja prou cremat d'haver-li omplert allò de gossos? Deu me'n guart!

Tani. Doncs a la portería,

Fiod. I si se sab?

Tani. No ho sabràn, home! I després, que... senyor Fiodor... qui té ànima de llensàls are al carrer, en plena nit? An aquesta hora ho trovaríen tot tancat.

Fiod. Doncs arrànja-t'ho com vulguis, mentres no me'ls deixis aquí! (*Se'n va.*)

ESCENA XXII

*Dits i l'ex-*CUINER *dalt del poele, menys en* FIODOR

Cuiner. Malanegada tots ells!... Sabeu de què rabíen? De massa tips que van!

Guin. Vols callar! No has tingut encare prou xaripa de que no't sabessin a tu aquí?

Tani. Anem, oncle, anem cap a la portería.

1r. **Pag.** Lo que més m'apura a mi, es lo nostro, que ja ho vei tot espatllat. Vols dir que firmarà? qu'encare podem tenir esperança?

Tani. D'aquí a una hora ho haureu vist!

2n. **Pag.** Ja tindràs prou manya tu?

Tani. (*Rient.*) Si Deu ho vol!

TELÓ

FI DEL SEGÓN ACTE

ACTE TERCER

La saleta ont fan els experiments. A la dreta la porta d'entrada; a l'esquerra un'altra; abdues amb grans cortinatges: Al fons una gran llar amb mirall. A banda i banda d'ella, trencant els angles de la sala, dos sofàns. Una taula rodona. Cadires lleugeres volten les parets.

ESCENA PRIMERA

LEONID *i el* PROFESSOR

Leon. Doncs què me'n diu vostè? Ens arrisquem a provar el mèdium que acabem de descobrir?

Prof. Per mi, sí. A mi'm sembla que's un bon mèdium i, sobre tot, que convé donar la sessió mediúmica devant del mateix públic d'abans. Aixís, en Grossmann rebrà l'influencia de l'energía mediúmica i's farà més palesa l'unitat que hi hà en aquesta llei de fenòmens. Si aqueix mèdium es tan excel·lent com semblaba are fa poc..ja veurà com vibra en Grossmann!

Leon. Aixís doncs, el faré cridar i donaré entrada a tots els que vulgan veure aquesta segona part de sessió. Li sembla?

Prof. Sí, sí. Mentres-tant, prenc unes notes. (*Se treu el carnet,s'asseu devant d'una taula i's posa a escriure.*)

ESCENA II

Dits i SAKHATOFR

Sakh. Com qu'allà han tret les cartetes, me'n vinc aquí, a saver si continuarà o no la sessió.

Leon. Sí, sí, ja ho crec.

Sakh. Com qu'en Kapchich no hi es, avui...

Leon. Si, vostè està de sòrt, home! Are veurà com aquell pagès de que jo li parlava, resulta ser un mèdium excel·lent.

Sakh. Vol dir? I d'ell pensen vàldres?

Leon. D'ell, d'ell! En acabat de dinar, ja'l'hem probat una mica i hem vist lo que val.

Sakh. Es a dir que la probatura ha resultat?

Leon. De quina manera! Fenòmens lluminics; trasbalsament d'obgectes!... Jo ho crec!

Sakh. (*Amb desconfiança.*) Vol dir?

Leon. Are diu qu'abaix a la cuina, ja fa temps. que'l servei venía reparant que, a lo millor, quan ell s'asseia a taula, la cullera, per si sòla li saltava als dits. (*Al Professor.*) No n'ha sentit parlar mai d'això, vostè?

Prof. D'aquest fenòmen, precisament, no.

Sach. (*Al Professor.*) Però es que vostè ho crèu possible?

Prof. Si crec possible... què?

Sach. Aquests fenòmens sobrenaturals, com el de la materialització dels esprits, etz., etz.?

Prof, No admeto res de sobrenatural, jo! Però primer de tot, hem de saber què es lo que tením per natural o per sobrenatural. De que, no un ser vivent, sinó un troç de pedra, arribi a atraure's un clau, que'n dirà vostè? Es natural o sobrenatural aquest fenòmen?

Sach. Ja ho sé; però aquest fenòmen se repeteix sempre.

Prof. En lo nostra passa igual; el fenòmen se repeteix; per això l'estudiem. Més clar mirem fins a quin punt els fenòmens que nosaltres estudiem, responen, o no a les lleis naturals que regeixen els demés. No perdi de vista que si'ls fenòmens que nosaltres estudiem semblen sobrenaturals, és únicament, per que la gent s'imagina que qui'ls produeix es el mèdium per si mateix Però això es un concepte vulgar, no científic. Aquests fenòmens emanen d'una energía psíquica que's manifesta en el mè

dium; no'l produeix la voluntat de tal o qual mèdium. I entre això i lo altra hi hà una diferencia enorme. Aqui'ns tornem a trovar amb la llei d'equivalencies.

ESCENA III

Dits i TANIA, *qu'entra i s'amaga darrera una cortina.*

Leon. Unicament haig d'advertir-li que, com amb l'Hum o amb en Kaptchich, amb el mèdium qu'anem a experimentar... lo que passarà nosaltres no podem predir-ho. Podría ser que la prova no'ns reexís; o bé que's produís una materalització.

Sach. No entenc prou bé què vol dir.

Leon. Vull dir, qu'un mort, el pare o l'avi de vostè, per exemple, pot apereixer per donar-li la mà o alguna cosa o bé que de sobte, senti vostè que l'aixequen enlaire, com va passar díes enrera aquí casa mateix, an en Uladimirovitch.

Prof. Conformes!...: Però lo important es... com ja li he dit... investigar bé l'arrel d'aquets fenòmens i cercar la oculta relació que amb les lleis generals pugan tenir.

ESCENA IV

Dits i la SENYORA GROSSA

Sra. gros. (*A Leonid*) La seva bona senyora m'ha invitat a entrar aquí a trovar-los.

Leon. Molt bé, senyora.

Sra. gros. Com s'ha causat el pobre Grossmann!... Are, encare no podía aguantar a pols una taça de thè. (*Al Professor.*) Has vist que blanc... quan s'hi hà trovat aprop? Tot seguit ho he reparat i ho he dit a l'Anna Paulouna.

Prof. Naturalment! Veu que en aquell estat,

forçosament hà de perdre una gran quantitat d'energía vital.

Sra. gros. Es lo qne jo dic; d'això no se'n pot abusar! Miri: la meva amiga Vera Kanchina, aquella que vostè ja coneix, de resultes d'haver li un hipnotisador sugerít la resolució de deixar de fumar, està d'alló més malament dels nervis.

Prof. (*Intentant parlar.*) Les quantitats de temperatura i de pols han demostrat que...

Sra. gros. Perdoni! Acabaré tot seguit!... I jo li dic: «Dòna, no't valdría més fumar, que no pas patir aixís dels nervis? Ja ho sabem que'l fumar perjudica!...» Ui, jo tambe'l voldría perdre aquest vici! Però què hi faré si jo no puc?... Una vegada, vaig lograr estarmen deu setmanes; però, després... ja no he sabut contenir-me'n més (*El Professor torna a manifestar aquell intent.*) Tot seguit! Desseguida acabo!... Doncs, tornant a lo del desgast de forces... volía recordar-li lo de quan teníem de vitajar en sella de posta... I per aquells caminots de llavores, sab?... Ah, vostè no se'n pot recordar, es vritat!... Dònacs tant me fa si'm creuen com si no'm creuen, jo he reparat que'l nervosisme actual ens vé dels trens. Aqui'm té a mí, per exemple, qu'al tren, m'es impossible... impossible, dormir ... ni que'm matessin! (*Torna'l Professor a fer acció de parlar i ella a impedir-li.*)

Sach (*Sonrient.*) Ho crec, ho crec! (*En Leonid toca'l timbre.*)

Sra. gros. Que dormi, ni una nit, ni dues, ni tres? No puc, no puc, no puc!

ESCENA V

Dits i Gregori

Leon. Digues an en Fiodor, que porti tot lo

necessari per la sessió i, an en Simó de la cuina, que pugi.

Greg. Serà servit. (*S'en và.*)

ESCENA VI

Dits sense en GREGORI

Prof. (*A Sakhatoff.*) Deia que les temperatures i el pols han demostrat la pèrdua d'energía vital. Lo mateix pot observar-se en els mèdiums en funció. La llei de la conservació de l'energía...

Sra. gros. Es clar. Però, que contenta estic de qu'hagin descobert qu'es mèdium un simple pagès!... Que m'agrada! Si jo sempre he dit que'ls Eslavófils...

Leon. Els hi sembla si mentrestant passesim al saló?

Sra. gros. Dispensi!... No més dues paraules. Els Eslavófils tenen rahó: però jo sempre he dit al meu marit, que mai s'ha d'exsagerar. No hi hà com el terme mitg de les coses! Per què hem de sostenir, per exemple, que'l nostra poble té totes les perfeccions, quan pels meus propris ulls he vist jo...

Leon. Volen fer el favor de passar al saló?

Sra. gros. ... que tot un mocós ja bevía? Inmediatament el vaig repelar i ell fins m'ho va agraír; però es qu'era un criatura i, en la reprensió, jo'm vaig saver mostrar suau a l'hora que severa, qu'és, com he dit sempre qu'han de tractar-se les criatures. (*Se'n van tots, menys la Tania, parlant.*)

ESCENA VII

TANIA *sola, sortint de la cortina, en la que's veurà qu'aquella prova de clavar un àm amb un fil a l'alsada del seu cap.*

Tani. Que bé, si així'm reeixís! Tiraría'l

document demunt la taula, diría an Simonet: alça, aprétal força, aprétal, fins que firmi. (*Fent un alegroi.*) ...fins que firmi! fins que firmi; i ja ho tením!...Arran dels caps, aixís! (*Un altra alegroi.*)

ESCENA VIII

TANIA *i* BETSY, *entrant de sobte*

Bets. Papà! papà? (*Sorprenent a Tania.*) Què hi fas, tu, aquí?

Tani. Jo? Res... He entrat pensant... Es que volía... (*Fent embuts.*)

Bets. Sabs si començarà la sessió tot seguit? (*Adonant-se de que la Tania capdella dissimuladament el fil, rumía un instant i, de sobte, esclata a riure.*) Es a dir... entremaliada!... qu'ets tu, la que fa aqueixa farsa? No m'ho neguis· La de la sessió anterior, també? Vaja, confessa-m'ho!

Tani. (*Suplicant.*) Senyoreta... per Deu!...

Bets. (*Engrescada.*) Magnífic, dòna!... Però mai ho hauría dit de tu; me pots ben creure! I per què ho fas? Digam ho.

Tani. Per res, per divertir-me... però no'm descobreixi, senyoreta!

Bets. No tinguis por. Si no't pots figurar la gracia que'm fa!... I com?... com ho fas? Esplíca-m'ho.

Tani. Molt senzill: m'amago, i aixís qu'apaguen el llum, surto i faig la meva.

Bets. I això? (*Senyalant el fil.*) Per a que't serveix?... No m'ho vols dir?... (*Alsant-lo.*) Ja ho entenc: amb aquest fil els toques...

Tani. Senyoreta, per Deu, eh?... Solament a vostè ho diré, perque es vostè... Fins are, ho feia no més per riure; avui es per un negoci.

Bets. Un negoci? Què dius are!

Tani. Sab aquells pagesos? Els pobres han vingut per comprar un troç de terra de vostès que an ells els cal, i el papà de vostè es nega a vendre'ls-hi i a firmar el contracte. I sab per què? Perque'l papà de vostè diu que'ls esprits li proibeixen. Doncs jo li faré entendre que no.

Bets. Ai, grandíssima! (*Rient.*) Sí, sí, fes-ho, fes-ho! Però, còm t'ho conjuminaràs? A veure.

Tani. Miris: quan hauràn apagat els llnms, començaré a fer remor, a llensar coses, a passals-hi aquest fil rant dels cabells, i marejats aixís, tiraré demunt la taula el contracte que porto aquí. Veu?

Bets. Bé, sí... i què?

Tani. Al veure allí aquest paper, que'l senyor creu que's guarden els pagesos, es clar... se quedarà sorprès. I jo diré an en Simó...

Bets. Ah! Avui farà de mèdium en Simó!

Tani. Jo li diré... (*Esclata a riure.*) Li diré qu'arrapi ben fort per la munyeca al qui més prop tingui el paper... que no sigui el papà de vostè, perque an aquèst no gosaría fer ho... i que no'l solti fins que'l senyor firmi.

Bets. (*Rient.*) No, no; no fassis això. Veus qu'es fòra de regla! No sabs que'ls mèdiums mai fan res, personalment?

Tani. Què hi vol dir? Se m'ha acudit aixís, senyoreta! Ja'n sortiré, ja! (*Aquí, sentint venir algú, Betsy fa un signe a Tania i s'escapa per l'altra porta.*)

ESCENA IX

TANIA *i* FIODOR

Fiod. Què fas aquí?

Tani. Cercava a vostè.

Fiod. A mi? Per què?

Tani. Per veure què'm diu del meu assumpte.

Fiod. (*Sonrient.*) I no res, que't caso... vetho-aquí... Bé qu'encara no ho hem refrescat. Ho sents?

Tani. (*Amb un alegroi.*) De veres? no m'enganya?

Fiod. Tal com t'ho dic: «Veig que'l noi hi està tant afectat!...» M'ha dit... «Que, vaja, hi consento.»

Tani. Això ha dit? (*Altra alegroi.*) Ai que bé! ai, que bé!...

Fiod. Vaja, prou; are no tinc temps a perdre. Haig de preparar les coses per a la sessió.

Tani. Preparar, diu? Ja l'ajudaré. Què hem de fer? A veure.

Fiod. Mira: posar aquella taula aquí, al mitg de la sala, voltar-la de cadires, posar-hi la guitarra, l'acordeón i espelmes. Cap làmpara.

Tani. (*Ajudant-lo.*) Aixís?

Fiod. La guitarra més cap enllà; aquí el tinter.

Tani. Aixís?

Fiod. Sabs que diu que's serviràn d'en Simonet?

Tani. Per què no, si ja l'han provat avui mateix!

Fiod. Mai ho hauría dit! (*Posant-se'ls lentes.*) Ja du les mans ben netes?...

Tani. Com vol qu'ho sàpiga jo, això?

Fiod. Doncs, mira...

Tani. Què, senyor Fiodor?

Fiod. Corra, ves: agafa un respallet d'ungles i savó... del meu... tàlla-li les ungles i deixels-hi ben netes, sents?

Tani. Li diré que s'ho fassi ell.

Fiod. Corra, doncs, dígali... Ah!... i també que's mudi la camisa i el mocador, si no ho du prou net.

Tani. A l'instant! (*Se'n va corrents.*)

ESCENA X

FIODOR, *sol, repapat en una butaca*

Fiod. Sort que veig que hi creu un sabi com el senyor Uladimirovitch!... que sinó, molts cops en duptaría. Les superticions vulgars se van perdent. Voltaire encare atacava els bruixots, les bruixes i els fatillers, qu'eren falornies de la superstició popular... A veure... com es possible que les ànimes de l'altre món ens apareixen, parlin i toquin la guitarra? Una de dues: o hi hà algú que'ns fa la trampa... o be'ls crèduls s'enganyen ells mateixos!... Ves quí'm farà creure tota aqueixa historia d'en Simonet a mí?... (*Fullejant un àlbum.*) Hola!... l'àlbum esperitista! Com es possible fotografiar els esprits?... Aquí l'ànima d'un turc al costat del meu senyor!... Bah, bah, bah!... falornies!... Jo no hi sé creure!

ESCENA XI

FIODOR *i* LEONID

Leon. Ja ho tens tot a punt?

Fiod. Si senyor... però vol dir que no'ls farà quedar malament aqueix mèdium nou?

Leon. Cah! L'hem probat ja amb el senyor Uladimirovitch i hem vist qu'ès tot un mèdium dels bons... dels bons.

Fiod. Com jo, pobre de mi, no hi entenc res!.. I si no anés prou nêt? Vostè no hi hà pensat en fer-li rentar les mans... i si les dugués brutes...

Leon. Ah! sí, tens rahó!...

Fiod. Ja, ja ho he procurat, ja. Veurà: suposo que hi haurà senyores... i...

Leon. Molt bé, molt ben fet.

Fiod. Are qu'hi penso i parlant d'un'altre cosa: en Timoteu, el cotxer, se m'ha vingut a queixar de que li embruten el piset tancant-hi'ls gossos.

Leon. (*Deixant coses demunt la taula, mitg distret.*) Quins gossos?

Fiod. Els que'l senyoret Bassili ha comprat.

Leon. (*Mortificat.*) Diga-ho a la senyora. Ella disposarà. Jo no puc ocupar-me d'aqueixes coses.

Fiod. Es que com la senyora té un flac pel senyoret...

Leon. No hi vol dir res. Aqueix noi tot ho embulla!... Qu'ho desembulli la seva mare. Jo no tinc temps.

ESCENA XII

Dits i Simó, *vestint un* poddiouka, *especia de redingot sense mànegues. somrient.*

Simó. Diu que'm demanen?

Leon. Sí. A veure les mans?... Molt bé, molt bé... Are, mira, has de fer com abans: seure... aquí... i no pensar res, absolutament res. Ho sents?

Simó. No pensar? Això rai!... Què'n treuría?

Leon. Això mateix! Com menos magí, millor; més bons resultats se'n treu. No pensis, abandónet a tu mateix; si't ve sòn, dorm, i si ganes de caminar, camina. Ho has entès bé?

Simó. Sí, senyor, sí. Be es prou fàcil de fer això! No vol pas mèrit.

Leon. I no t'espantis de res ho sents? T'ho

dic perque pots sentir-te coses extranyes i... Ah! i t'has de fer ben bé càrrec de que'l món invisible dels esprits ens envolta a tots com una segona vida nostra.

Fiod. (*Corretgint.*) Els sers que no veiem. Comprèns?

Simó. (*Rient.*) Tal com vostè ho hà dit, si, senyor, si.

Leon. Vull dir que, ni que sentissis que t'aixequen enlaire o alguna cosa més extraordinaria, no t'has d'espantar. Ho sents?

Simó. Espantar? Cah! No senyor, no. Ja poden fer!

Leon. Entesos, doncs. Vaig a dir qu'entrin. No falta res?

Fiod. Jo crec que no.

Leon. I les piçarres?

Fiod. Ah! té rahó! Són abaix; vaig a cercarles. (*Se'n va.*)

ESCENA XIII

LEONID *i* SIMÓ

Leon. Mentrestant avisaré. I tu, res d'encongir-te.

Simó. Vol que'm posi en còs de camisa, que no aniré tan engabanyat?

Leon. Això no, home; no cal! (*Se'n va.*)

ESCENA XIV

SIMÓ, *sol*

Simó. Carat de Tania! Que jo torni a fer lo mateix i qu'ella tornarà a llençar coses en l'aire com l'altra vegada! No sé com s'hi atraveix.

ESCENA XV

SIMÓ *i* TANIA, *aquèsta descalça, vestida en absolut de negre. En* SIMÓ *al veure-la aixís, esclata a riure.*

Tani. Psi...it! Prou, que no't sentin!... Té, mistos, per a fregar-t'hi'ls dits com l'altra cop. (*Els hi frega.*)... Te recordaràs ben bé de tot?

Simó. (*Comptant amb els dits.*) De primer mullà'l sofre i bellugâ'ls dits; encabat, cruixir de dents aixís... Son dues... De la tercera... no me'n recordo.

Tani. Bò!... de la més important!... Recòrdeten bé: jo tocaré la campaneta... i, a la que vegis el paper demunt la taula, palpes i agafes la primera mà qu'atrapis... (*Riu.*) No ladeixis anar i gruny, gruny aixís.(*Ella gruny i esclata a riure.*)... Anc que fos el amo o la mestressa, no'ls soltis per res; però fente l'adormit. I quan jo tocaré la guitarra, fes com que't despertessis i estírat, estírat com te he dit. Te'n recordaràs, are?

Simó. Aixís sí!... Mentres no m'escapi'l riure, rai!

Tani. Si t'escapés, tampoc t'espantis. Se creuríen que somíes... Are, això sí, alerta en no adormir-te de debò, quan això quedi a les fosques!

Simó. No tinguis por, ja'm pessigaré les orelles!

Tani. Doncs entesos, oi? Fes-ho tal com dic, i ja veuràs, ja veuràs com firma... calla... ja'ls tenim aquí. (*Corra a amagar se sota'l sofà i en Simó se planta'l peu de la porta.*)

ESCENA XVI

Dits i GROSSMANN, *el* PROFESSOR, *el* DOCTOR *en* LEONID, *la* SENYORA GROSSA, SAKHATOFF *i* ANNA PAULOUNA. *Mes tart, en* BASSILI *i en* PETRITSCHEFF.

Leon. A veure, avui, els incrèduls, amb aquest esperiment tan significatiu!

Sach. M'agradarà molt, vèure'l, molt.

Sra. gros. (*Fixant-se amb en Simó.*) A mí'm sembla molt bé!

Anna. Com sota-cuiner, sí, però per...

Sach. Vostè no hi creu, vritat? Les senyores mai solen posar fè en les obres dels seus marits!

Anna. Res d'això! Però es que si an en Kaptchic se li nota ja un no sé què. an aquest infelíç, dígui'm, per Deu, què li veu vostè?...

Sra. gros. Dispensi, Anna, això si que... Miri quan jo encare no era casada, vaig tenir un somni, ¡quin somni! Vostè ja sab que, de somnis n'hi hà que no sab pas per ont comencen ni quan acaben. El meu fou precisament d'aquets... (*Entren en Bassili i en Petritscheff.*)... Les coses que'l tal somni'm revelà!... Però'ls joves d'are, aquets... (*Designant a'n en Bassili i en Petristcheff.*) ho neguen tot!

Bass. Què diu, senyora? Quan m'ha sentit negar res a mí? Eh!

ESCENA XVII

Dits i BETSY *i* MARIA, *qu'al entrar s'ajunten i entaulen conversa amb en* PERTISTCHEFF.

Sra. gros. A veure, quí es que pot negar lo sobrenatural? Amb quin fonament? Diuen

qu'es contrari a la rahó... però quí'ns assegura que la rahó estigui en lo cert? Quí no ha sentit parlar de lo del carrer de Sadovaia? Cada nit, cada nit apareixía. El germà del meu marit... per no dir el meu cunyat, ja que no trobo ara l'altre forma d'expressar aquest parentiu, per que no'm recorda... Doncs ell, dic, va anar-hi tres nits seguides, i mai va saber-ho veure. Per això deia que...

Leon. Senyors: els que vulguin quedar-se que ho diguin.

Sra. gros. Jo! jo!

Sach. I jo!

Doctor. I jo!

Anna. (*Al Doctor.*) Vostè també?

Doct. Deixim veure una vegada al menys, que hi trobo l'Ulamirovitc. Sens proves no es pot negar mai res bé.

Anna. I'm deia qu'aquest vespre mateix els prengui?

Doct. Pendre?... Ah! els polvos? Sí, prènguils si vol!... Si, sí, prènguils. Despres ja'ns veurem.

Anna. En acabant, si, fassi'm el favor, eh? (*Aixecant la veu.*) Invito a tots vostès, senyors i senyores, a venir a descansar d'aquestes visions, un cop acabades, a la meva saleta, ont podrem continuar la partida de whist.

Sra. gros. No faltaré!

Sach. Ni jo tampoc. (*L'Anna se'n va.*)

ESCENA XVIII

Dits menys ANNA PAULOUNA

Bets. (*A Petristcheff.*) No's mogui, no: li prometo que veurà coses pasmoses. S'hi juga alguna cosa?

Mari. Però es que vostè hi creu?

Bets. Avui, sí.

Mari. (*A Petristcheff.*) I vostè?

Petr. Jo no (*Declamant.*) Jo no crec en falses promeses... (*Naturalment.*) Però si aquesta senyora m'ho mana.

Bass. Quedem-nos, María, quedem-nos. Eh? Jo'ls he n'hi faré alguna de grossa. Veurà!

Mari. No, per mor de Deu, no'm fassi riure. Ja sab que jo soc riallera i...

Bass. (*Cridant.*) Jo'm quedo.

Leon. (*Seriosament.*) Però demano als que's quedin, que no fassin broma; que, aquestes cóses, no són de riure.

Petr. Has sentit ploure? Vaja serietat! Seiem. Tu, Bobó, aprop meu; tu l'agafaràs pe'l bras i jo per les cames.

Bets. Ara se'n riuen, vostès; però quan vegin que la guitarra toca per si sola...

Bass. Oh! això podría ésser molt bé. Eh?

Bets. Vaja, seiem aquí... i ben quiets. (*S'asseuen i Betsy no's pot aguantar el riure.*)

Mari. De què riu?

Bets. De tot això... No li fa gracia?

Leon. Sèguin, sèguin!... Sèu tu, Simó.

Simò. Vaig, senyor! (*S'asseu al caire d'una cadira.*)

Leon. No; sèu be, home!

Prof. Sèu bé, ben endins de la cadira, ben comodament. Així's. (*Ell el col·loca. La Betsy, la María i en Bassili, riuen.*)

Leon. (*Aixecant la veu.*) Repeteixo als qui se han quedat, que no fassin jocs ni's prenguin a broma lo que es digne de tan respecte. Ho sents, Bobó? Si no has d'estar,quiet, val més que te'n vagis.

Bass. Com una estàtua! (*S'amaga darrera la espatlla de la Senyora Grossa.*)

Leon. (*A Uladimirovitch.*) Vaja, adormi'l vostè.

Ulad. Jo no. Havent'hi aqui l'amic Grossmann, deixi-ho fer an ell, qu'hi té més pràctica.

Gros. Es que jo, senyors, entenguin-ho bé... d'esperitista no'n soc. Lo que jo he estudiat es l'hipnósis en totes ses manifestacions; però d'esperitisme no'n sé res. Quan jo adormo algún subgecte, és per a experimentar en ell, els fenòmens del hipnotisme que jo conec: la letàrgia, la anastèssia, la catalèpsia, totes les varietats de la sugestió. Aquí lo que se'ns proposa es el estudi d'un altra mena de fenòmens que jo no conec. Per això jo voldría saver ben bé quins són aqueis fenòmens i quin fonament científic tenen.

Sach. Crec que tots ho agrairíem.

Leon. Espero, senyor Uladimirovitch, que ens farà l'obsequi de dir-ne quatre paraules...

Prof. Amb molt gust, ja qu'ho desitgen. (*Al Doctor.*) Are, vostè tingui la bondat de pèndre-li'l pols.

Doct. Vaig. (*Se treu un termòmetre i l'entrega an en Simó.*) A veure. (*Li col·loca sota l'aixella.*) Aixís: aprétal i estigues quiet.

Simó. Molt bé diu.

Prof. (*S'aixeca i torna a aseures. Després, mirant la senyora Grossa.*) Senyors: generalment, el fenòmen qu'anem a estudiar, ens el presenten, uns, com cosa nova; de altres, com extrany a totes les lleis naturals. Ni'ls uns ni'ls altres estàn en lo cert. Aquèst fenòmen no te res de nou; es tan vell com l'anar a peu; ni es tampoc sobre-

natural, depèn de les mateixes lleis eternes que regulen tot lo creat. Se l'ha fet consistir en una comunició amb el nom dels esprits i aquesta definició no es exacta, per quant suposa, injustament, una oposició que no existeix entre'l món dels esprits i el món de la materia. El món de la materia i el dels esoerits conviuen al contrari tan fosos entre sí, que's fà impossible, verament impossible, no ja dividir-los, sinó fins delimitar-los gens. Reconeixem que la materia's composa de molèculas...

Petr. Si això hà de durar gaire, resultarà bastant pesat,eh? *(Xiu xius i rialles sofocades)*

Prof. (*Calla, i després continúa.*) Reconeixem, deia que la materia's composa de molècules i les molècules d'àtoms; però careixent, els àtoms, de continuitat, ben mirat no són sinó, la base i fonament de les forces o millor dit, nó de les forces; de l'energía de aquella meteixa i única energía qu'es també tan única i indestructible com la materia mateixa. Ni l'una, ni l'altra, mai cambiaràn, doncs d'energía de lo que sí podràn cambiar, és d'estat. Fins are no s'han estudiat bé sinó quatre estats de l'energía: el dinàmic, el tèrmic, l'elèctric i el quimic. Però, és qu'amb aquests quatre estats, poden encloures totes les diverses formes que l'energía'ns presenta? No. Els aspectes de l'energía són múltiples, i un dels menys conegut es el que nosaltres estudiem. Me refereixo a l'energía mediúmica. (*En el recó dels joves, esclaten nous xiu xius i rialles. El Professor se para, els llença una mirada reptadora i prossegueix.*) L'humanitat ha conegut l'energía mediúmica des dels temps més remots. Les predicciones, els pressentiments, les visions i molts més fenòmens per l'istil... què són, en el fons, sinó altres

tantes manifestacions de l'energía mediúmica? Però... si'ls fenòmens d'aquesta han sigut coneguts com a tals, fins an aquets últims temps, fins a l'època en que s'es descoberta la existencia de medi de vibració per el qual se produeixen els fenòmens mediúmics... Aixís com els fenòmens de la llum no han pogut explicar-se fins que se ha pogut provar l'existencia d'una substancia imponderable, l'èter; aixís també han paregut misteriosos els fenòmens mediúmics, fins que s'ha tingut per veritat avui ja irrefutable, que, en els intercissis de les molècules de l'èter, existeix un'altre substancia encare més sòtil que l'èter mateix: una substancia imponderable i no sotmesa ja a la llei de les dimensions. (*Tornen a sentir-se xiu xius, rialles i fins exclacións. El Professor torna a llençar ullades reptadores i continúa.*) I aixís com els càlculs matemàtics han confirmat indiscutiblement l'existencia d'un èter imponderable, que produeix els fenòmens de la llum i de l'electricitat; igualment, una brillantíssima sèrie d'experiencies exactísimes del genial Hermann Schmid i d'en Josep Smatzofen, ha vingut a comfirmar, de manera irrefutable, l'existencia d'aqueixa substancia qu'omplena l'univers i que podem dir-ne *èter espiritual.*

Sra. gros. Magnífic! Are, are ho veig clarissim! Oh! còm li agraheixo que...

Leon. Si pogués abreviar un xic?...

Prof. (*Sense respondre.*) Com acabo de tenir l'honor de dìs-hi, doncs, una sèrie d'experiencies i de recerques estrictament científiques, ens han fet conèixer les lleis dels fenòmens mediúmics; ens han demostrat que, com que posen a certes persones en l'estat hipnòtic,.. estat que sols se distingeix

del del somni ordinari en que'ls que's troben en l'hipnòtic lluny de perdre activitat psicològica fins cesant en ells l'acció de la voluntat, com hem vist fa poc... encare'n guanyen sempre; resulta que, pel mer fet d'immergir una persona qualsevol en aqueix estat especial de somni, se promouen certes pertorbacions en l'èter espiritual;... pertorbacions idènticament sensibles a les que produeix l'acció d'immergir un còs sòlit dins d'un còs líquit. Are bé, doncs. Aqueixes pertorbacions són lo que nosaltres denominem fenòmens mediùmics. (*Noves rialles i xiu xius.*)

Sach. Però permèti'm! Si l'immarsió d'un mèdium en el somni produeix pertorbacions, en l'èter espiritual... per quína rahó, aqueixes pertorbacions, han de manifestar-se sempre en la forma de comunicació amb les ànimes dels morts, o's presúm aixís de totes les sessions esperitistes?

Prof. (*Somrient amb pedantería.*) Perque no essent les molècules de l'èter espiritual, que omplenen l'espai, altra cosa que les ànimes dels vivents, dels morts i dels qu'han de nèixer encare, es clar que cada contracció d'aqueix èter esperitual ha de provocar, inmancablement sempre, un cert moviment en ses molècules, i aqueix moviment és el que posarà en relació les unes amb les altres.

Sra. gros. (*A Sakhatoff.*) No ho entén encare?... Jo ho trobo claríssim! Ai! i que li agraheixo, senyor Uladimirovitch! Molt! molt!

Leon. Ja doncs que tot s'ha aclarit, podríem començar.

Doct. Les condicions en que's troba actualment aquest jove, són perfectament nor-

mals: temperatura 37 graus 2 dècimes; pulsacions 74.

Prof. Ha dit? ha dit?... *(S'ho apunta al carnet)* Are veuràn en confirmació de lo qu'acabo de tenir l'honor d'esposals-hi, com el fet d'immergir el mèdium en el somni, provocarà inmancablement un augment de temperatura i de póls del mateix modo que en l'hipnopsia.

Leon. Està bé, està bé! Deixi'm no més dir, al amic Sakhatoff, com sabem nosaltres que estem en comunicació amb les ànimes dels morts. Es ben senzill: perque l'esprit, que compareix, ens diu, tan clarament com parlo jo are, qui és ell, per què ha comparegut, d'ont vé i còm s'hi troba. A l'anterior sessió ens va apareixer un espanyol, senyor Castillo qu'ens ho va dir tot: quí era, quan havía mort i lo molt que l'havía fet patir l'Inquisició!.. Enrahonava com are nosaltres, fins que, de sobte's callà, no volía respondre més... Llavors, preguntantli el per què del seu silenci, va dir-nos: «Dispensin: m'és impossible, perque, dintre un moment, haig de tornar a renàixer a la terra: adeu!»... En fí, are judicaràn vostès per si meteixos.

Sra. gros. (*Interrompent lo.*) Sab qu'es interessant això? Quí sab si és aquell espanyol, el qu'ha nescut a casa nostra. I tan remenut qu'és, are!

Leon. Quí ho diràs? O potser encare...

Prof. Vol que comencem?

Leon. Si'm permetés... Unicament voldría dir...

Prof. Miri's que's fa tart.

Leon. Té rahó! Comencem. Amic Grossmann, vol fer el favor d'adormir el mèdium?

Gros. Diguin, quin procediment volen que usi. Hi hà el que se'n diu de Breda; el del símbol egipcià i el d'en Charcot.

Leon. (*Al professor.*) No li sembla que tant-se-val?

Prof. Absolutament.

Gros. Llavors me permeteràn qu'ho fassi pel qu'he practicat a Odessa.

Leon. Fassi'l favor.

Gros. (*Mou les mans per demunt del cap d'en Simó: aquest clou els ulls i's queda ert. En Grossmann l'examina amb atenció.*) Es de una impresionabilitat extraordinaria! Ja dorm! Ja han vist amb quina rapidesa l'ha corprès l'hipnosis. (*Toca les mans d'en Simó.*) Evident-ment està ja en plena zona hipnògena. Es curiós. Quíns experiments podríem fer amb ell, més interessants! (*Se assèu, s'aixeca i torna a assèures.*)

Prof. (*A Leonid.*) Noti, noti com el somni del mèdium repercuteix sobre en Grossmann! quina inquietut té aquest!

Leon. Naturalment. Això no pot deixar de provocar manifestacions fortíssimes. Are podríem apagar, eh?

Sach. Quína necessitat hi hà de que'ns quedem a les fosques?

Prof. L'oscuritat és, per a que's manifesti la energía mediùmica, tan necessaria com ho és una temperatura donada, per a certes manifestacións de l'energía química o dinàmica.

Leon. Ell no sempre, per això! Molts són, i jo entre ells, qu'han obtingut aparicions amb les espelmes enceses i fins en ple sol.

Prof. (*Interrompent-lo.*) Apagui.

Leon. (*Apagant ell mateix les espelmes.*) Atenció, senyors. (*Silenci. La Tania surt*

de sota'l sofà, ben encaputxada de negre se escorre per les parets i agafa'l fil d'sa rés d'aplicarlo a la cortina; Simó se mulla un dit, refrega amb ell els altres i remou la mà d'ací d'allà.)

Sakh. Jo veig lluhissors. Jo veig lluhissors!

Sra. gros. Aont? Aont? Jo no'n veig cap!... Ah! sí! Allí, allí!

Petr. A mi, lo únic que m'ha entretingut es lo d'aquell espanyol que, a lo millor de la conversa, els dèix en sèc per tornar-sen a la terra.

Bets. (*Rient.*) Bé; esperis. A veure què succehirà.

Petr. Lo que temo és qu'en Bobó's posi a fer el gorrinet.

Bass. Volèu que'l fassi? Ho faré!

Leon. Volen fer el favor de callar? (*Silenci.*)

Prof. (*Baixet, an en Leonid, referint-se an en Grossmann que's remou.*) Sent com vibra? La força es doble! (*Les lluhissors segueixen*)

Leon. (*Al Professor.*) Miri, és ell!

Sach. Quí?

Leon. El Grec Nicolàs. Aquesta lluhissor és la seva. Vritat, Uladimirovitch?

Sach. Quín Nicolàs?

Prof. Un contemporani del Emperador Constantí de Bizanci. Compareix rara vegada; però les seves comunicacions són sempre interessantíssimes.

Sra. gros. Aont és, que no'l veig? Aont?

Leon. Oh! no se'l vèu encare! (*An el Professor.*) A vostè sempre se li hà mostrat amable.

Prof. (*Amb veu tremolosa.*) Nicolàs: ets tú? (*La Tania dóna dos copets a la paret.*)

Leon. (*Tot content.*) Ell és, ell!

Sra. gros. (*Esporuguida.*) Ai! ai!... jo... jo... me'n vaig...

Sach. Què signifiquen aquets copets?

Leon. Que sí. Es ell! es ell! (*La Tania tira, damunt la taula, la pantalla de la lámpara, un llapis i un aixuga-plomes. Silenci, i rialles contínues en el recó del jovent.*) Fíxin-s'hi, senyors; una pantalla i no sé què... Ah, sí; un llàpis...

Prof. Ja ho veig, sí; però no vull perdre de vista an en Grossmann, tampoc. Mírissel! (*En Grossmann se balanseja amb la cadira.*)

Sach. Perdonin! Perdonin! Déixin-me veure que no sigui el mateix mèdium qui fà això!

Leon. Això creu? Vagi, asseguis al seu costat i aguànti-li les mans... Ja pot estar ben segur que dorm, ja!

Sach. (*Avança, se sent refregar pel cap el fil que la Tania aguanta i s'acota esporuguit.*) I are! I are!... Qu'es això?... (*S'atança a Simó i l'agafa pel colze. Simó gruny.*)

Prof. Ha vist l'efecte que li produheix la presencia d'en Grossmann? Un altra fenòmen nou! (*Se'n va un moment per a pendren nota.*)

Leon. Sí, sí, però esperisi Jo crec que caurà anastesiat del tot.

Gros. Que'l somni és hipnòtic, és evidentíssim.

Prof. (*A Leonid.*) Veu?... Veu?...

Gros. Fóra interessant de veres, atravessarli la pell amb una agulla.

Doct. Té rahó. Ens ho permet, Uladimirovitch?... Es que'l càs s'ho val; créguim a mi.

Prof. No, no, déixin-lo fer;... tot dormint parla.

Sra. gros. Ah! que me'n alegro d'haver-me quedat! Això fa por; però m'hauría dolg

no veure ho; perque jo sempre deia al meu marit...

Leon. No; tingui la bondat... calli ara! (*La Tania passa'l fil pels cabells de la Senyora Grossa, i aquesta xiscla.*) Qu'ès això?

Sra. gros. M'ha agafat pels cabells!

Leon. (*Baixet.*) No tingui por, allàrgui-li la mà. Trobarà la d'ell freda; però a mi m'agrada.

Sra. gros. Oh! Deu m'en guart!

Sach. I qu'és estrany!

Leon. Es que va vagant per aquí! Quí li vol preguntar alguna cosa?

Sach. Dispensi. Jo.

Prof. Fássi-ho.

Sach. Soc creint o no? (*La Tania pica dos co·pets.*)

Prof. Això vol dir que sí.

Sach. Permètim encare. Porto a la butxaca un bitllet de dèu rubles? (*La Tania fa un repiquet a la paret i passa'l fil pels cabells d'en Sakhatoff, qui, atrapant el fil, exclama:*) Hola!

Prof. Prego a vostès que no li fassin preguntes vagues ni de broma. Als esprits això no'ls agrada.

Sach. No, dispensi, no. D'ont vé aquest fil? (*La Tania li tira un coixinet.*) Permeti'm, permeti'm! Are m'ha tirat pel cap una cosa flonja. Déixim encendre'l llum: sospito que...

Prof. No res, no res. Tingui la bondat de no torbar la materialització.

Sra. gros. Sí; fassi'l favor. Jo voldría preguntar. Ho puc fer?

Leon. Pregunti.

Sra. gros. Jo voldría preguntar-li, a propòsit

del meu ventrell, què'm convé més pendre: acònic o belladona? (*Silenci. Xiu xius entre'l jovent. I de sobte un gruny i un esclat de rialles que'ls joves ofeguen tapant-se les boques amb el modador fins que, les noies i en Petristcheff, fugen corrent.*)

Leon. (*Furiós, però sense cridar.*) Això és manera...? Sempre has de fer el ximple! Si no't sabs contenir, vesten. (*En Bassili se'n và.*)

ESCENA XIX

LEONID, *el* PROFESSOR, *la* SENYORA GROSSA, SAKHATOF, GROSSMANN, *el* DOCTOR, SIMÓ *i* TANIA.

Fosquetat i silenci

Sra. gros. Quína llàstima, si are ell, ofès, se hagués retirat!

Prof. Cah, no! Veu que, de grosseríes i bromes aixís ens en passen molt sovint... A veure Leonid... interròguil vostè, are.

Leon. No... jo no: perdoni. Vostè, vostè... Aquelles faltes d'educació m'han possat nerviós. Estic indignat.

Prof. Ho farè jo, doncs! Nicolàs: ets aquí encare? (*La Tania dona dos copets i toca la campaneta. En Simó comença a grunyir i a palpar les mans del Doctor, d'en Sakhatoff i del Professor.*) Oh! oh! quin càs més inesperat! Una acció inmediata, produida sobre'l mèdium mateix! Mai, mai ho havíem vist!... Observi-ho vostè, Leonid, que jo no'm puc bellugar: ell me té agafat. Vegi, vegi si'n Grossmann tremola!... Molta atenció are, molta! (*La Tania llensa'l contracte sobre la taula.*)

Leon. Qu'és això, qu'ha caigut demunt la taula?

Prof. Miri-ho, miri-ho.

Leon. Un piec de paper.

Prof. Examini'l, que jo no puc; no'm deixa anar! Ui! ui! Còm se vèu qu'ademés de la seva, are té la força d'en Grossmann i tot!

Leon. (*Sortint un instant i tornant inmediatament.*) Es extraordinari, senyors. El paper aquest es un contracte de compra de terres fet a Kursk. Còm ha caigut sobre aqueixa taula?

Prof. Calli; are un'altra cosa!

Leon. (*Tocant-lo.*) Un tinter de butxa i una ploma!

Prof. Obri'l tinter, qu'escriurà! (*La Tania pega un copet al cap d'en Leonid.*)

Leon. (*Tocant-se'l cap.*) Oh! oh! Això és que dèu voler alguna cosa de mí!

Prof. Cert, cert: prengui la ploma i escrigui.

Leon. Oh, sí, evidentment! Vol que jo firmi.

Prof. Segur, segur: de no ser això, hauría firmat ja ell mateix; no hi hà dubte. (*La Tania dóna dos copets.*)... Ha sentit?... Es evident! es evident! (*En Leonid agafa la ploma i surt: la Tania pica, esgarrapa la guitarra i'l acordeó i s'amaga altra vegada sota'l sofà. En Leonid torna. En Simó se estira i tús.*)

Leon. Ja's desperta! Tornèm a encendre?

Prof. Doctor! Doctor! Fassi'l favor... La temperatura i el pols. Veurà, veurà com li han crescut!

Leon. (*Encenent les espelmes.*) Què diràn are, senyors esceptics?

Doct. (*Posant el termòmetre an en Simó.*) Què tal? has dormit bé, minyó?... A veure: dónem el pols. (*Se mira'l rellotge.*)

Sakh. (*Secudint les espatlles.*) Sostinc que'l mèdium no pot haver fet tot això qu'hem

vist... I aquell fil?... Jo voldría que me espliquessin d'ont venía.

Leon. El fil? Què vol dir el fil! Forces coses encare més extranyes qu'això hem vist, aquí!

Sach. No ho sé... Encare'm reservo la opinió!

Sra. gros. *(A Sakhatoff.)* Això si que... Com pot dir qu'encare's reserva l'opinió? Doncs i aquell gorrinet qu'ha passat per damunt de la taula? I les llumenetes que respledíen? Si jo no ho hagués vist pels meus propis ulls ..

Sach. Jo no he vist res d'això, senyora!

Sra. gros. Què diu ara!... I ben clar que's veia!... la mà esquerra, aquell frare negrós que se li ha abocat demunt?

Sach. (*Li tomba la cara i diu al Doctor.*) Ho ha vist vostè que's trobava en aquell cantó? (*El Doctor, comptant les pulsacions, no se la escolta.*)

Sra. gros. *(A Grossmann.)* Ha passat per demunt la taula resplandint clarors... i amb una expressió més dolça a la cara...

Gros. Lo únic qu'he vist, jo... fosforecencies i enrenou de coses;,.. res més.

Sra. gros Vaja, no. Vostè diu això perque's de l'escola d'en Charcot i perque no creu en la vida d'*ultra tumba.* An a mi ningú, ningú'm podrà arrencar la fè que tinc en l'altra vida! *(En Grossmann li tomba l'esquena.)* No, no; vostè podrà dir lo que vulga, però lo que jo acabo de goçar are no puc comparar-ho sinó amb un altra moment deliciosíssim de la vida: quan vaig sentir tocar an en Sarassate! (*Notant que no se l'escolten, s'adressa a'n en Simó.*) Dígam, noi: què sentíes? has patit gaire?

Simó. (*Rient.*) Gota, senyora, gota!

Sra. gros. Vols dir qu'era soportable?

Simó. Ja ho crec!(*A Leonid.*) Puc retirar-me, senyor?

Leon. Vés, vés. *(En Simó se'n và.)*

Prof. Baixat? (*Rumia. Endevinant.*) Just; com no? Si dues energíes s'encreuen, necessariament ha de produir-se com si diguessim un interferencia. No hi hà dupte. De la transformació de l'energía tèrmica en mediúmica, n'ha de resultar una baixa de temperatura.

Leon. Lo que'm sab greu, és que la materialització no haja sigut complerta!... Senyors volen fer el favor are de passar a la sala?...

Sra. gros. Lo que m'ha sorprès més, a mi, es aquella mena d'aurosa de colors que'ns ha privat de veure com s'entornava pels aires!

Gros. *(A Sakhatoff.)* Si'ns haguessim concretat a fer experiments d'hipnotisme, ne hauríem pogut veure d'interessantíssims! Jo haguera pogut observar convulcions i fins una epilepsia complerta: un èxit absolut.

Sach. La veritat: a mi no m'han convensut. Vetia-qui. (*Tots menys en Leonid i la Tania se'n van conversant.*)

ESCENA XX

LEONID *amb el contracte a la má. Entra en* FIODOR

Leon. Quina comunicació! Si l'haguessis vist!... resulta qu'haig de cedir la terra an aquells pagesos amb les condicions qu'ells proposen.

Fiod. Ah!

Leon. Jo ho crec! *(Mostrant li'l contracte.)* .. Figura't qu'aquest document, que ja sabs

tu que 'l tenéin ells, de sobte ha aparegut demunt la taula!... Es clar que he firmat!

Fiod. Oh! Però, i com ha pogut arribar aquí dalt?

Leon. Aquí està!... Venint-hi! (*Se'n va seguit d'en Fiodor.*)

ESCENA XXI

TANIA, *eixint de sota 'l sofà, morta de riure.*

Tani. Victoria!... Però quín espant, quan m'han atrapat el nyinyal! (*Saltironant de goig.*) El càs és que ja ha firmat!

ESCENA XXII

TANIA *i* GREGORI, *qu'entra de repent.*

Greg. Ah! Tú?... Es a dir qu'ets tú, qui 'ls ha enganyat?

Tani. Que n'has de fer tu?

Greg. Si't penses que la senyora t'ho aplaudirà vas ben errada. Noia t'has agafat els dits. Si no'm dones pel gust a mí, ho xérraré tot.

Tani. Ni seré teva, ni't tinc cap por! Hala a passeig!

TELÓ RAPIT

FI DEL TERCER ACTE

ACTE QUART

La mateixa decoració del primer acte.

ESCENA PRIMERA

Dos criats, amb abrics de pells, i en FIODOR

1r. **Cri**. (*Amb patilles grises.*) Aquèsta es ja la tercera visita qu'avui fem! I gracies que totes s'escauen en el mateix barri. Abans, aquí rebíen els dijous, vritat?

Fiod. Sí; però com qu'es el mateix día en que's queden els senyors Goloukin i els Gradé von Grabe, l'hem cambiat pels dissaptes.

2n. **Cri**. A casa'ls Stcherbacoff, es un gust!... Allí, quan hi hà ball, donen refresc als lacais.

ESCENA II

Dits i, baixant l'escala, la PRINCESA, *la* PRINCESETA, BETSY *i* GREGORI *acompanyant les La* PRINCESA *es mira el seu llibre de memories i el rellotge i després s'asseu ver a que'n* GREGORI *li calci les botes. Les noies romanen un xic apartades de la* PRINCESA

Princta. No, tu fes el favor de venir-hi que, si tu i en Bobó hi faltessiu, no podríem fer res, creu-me.

Bets. Oh, es que no t'ho puc prometre, perque si a casa en Chubin repeteixen la xarada, no hi hà més, hem d'anar allí.

Princta. Hi hà temps per a tot, dòna! T'hi espero, doncs, ho sents? Hi haurà en Fedia i en Cocó també.

Bets. Fuig-me d'aquí! Bon burinot me cites! N'estic fins a dalt de tot, si ho sabessis!

Princta. Jo'm pensava trobàl aquí. Sol ser tan exacte...

Bets. I tant si ho és! Sobremanera!

Princta. Sempre que'l veig per aquí, se'm figura que't ve a demanar o que ja ho hà fet.

Bets. No me'n parlis; tinc una por de que'm dongui aquest disgust!

Princta. Pobre Cocó! tan enamorat que'l tens!

Bets. Psit! Moros a la costa! (*La Princeseta s'asseu per a que'n Gregori la calci. Betsy se li asseu al costat i segueixen abdues parlant mentres dura aquella operació.*)

Princta. Vaja, fins a la nit eh?

La Princesa. (*A Betsy.*) Digui al seu papà, qu'encar que jo no créc en aquestes coses, m'agradaría veure aqueix nou mèdium. Que m'avisi i vindré. A més veure, perla! (*Aquèsta i sa filla besen a Betsy, se'n van i l'últim desapareix escala amunt.*)

ESCENA III

Els Criats, Fiodor *i* Gregori

Greg. Quin fàstic això de calçar velles! Ventrudes de sí, no's poden bellugar ni mirar a terra, i sempre us presenten el peu de gairell. Les jovenetes sí, que'l presenten bé... i dóna gust de tocals-hi'l peuet!

2n. **Cri.** No vulguis fer distincions, noi! (*Riu.*)

1r. **Cri.** Ja té rahó aquèst: no ho veus que no són per nosaltres?

Greg. Qui ho hà dit això? Que no som homes, nosaltres? Elles volen fingir que no'ns tenen per tals! Però, mira: quan les senyoretes veníen enrahonant, al arribar aquí prop,... ja he llucat lo que feia la nostra; ha tocat el colce a l'altra i li hà dit: «Hi hà moros a la costa.»

2n. **Cri.** I què volía dir amb això?

Greg. Què?... Que l'altra callés per a que jo no m'enterés de lo que enrahonaven... Ves si ho veuen que no hi hà la diferencia que us penseu.

2n. **Cri.** Això segons se mira.

Greg. Cap n'hi hà que si avui sóc un senzill criat, demà puc arribar estar millor qu'ells, no fóra pas el primer cas que una senyoreta s'ennimorés de mi... I are, nár, nois... que me'n vaig a fumar. (*Se'n va.*)

ESCENA IV

Dits, menys GREGORI

2n. **Cri.** Noi, quins fums aquest!... Que alt pica!

Fiod. I si ho sabessiu! No serveix per res. Va començar de dependent de comers i es va omplir de vent. Jo ja aconsellava que no'l prenguessin; però a la senyora li va agradar perque a la barqueta del coxe fa goig i...

1r. **Cri.** A casa'l voldría veure a les ordes del senyor Comte, que no vol mandres ni presumits... Ah qu'aviat li hauría explicat quantes són cinc!

ESCENA V

Dits, PETRISTCHEFF *baixant depressa i llençant el cigarret, ensemps qu'arriba en* Cocó KLINGEN *amb els lentes posats*

Petr. Hola Cocó; d'aont vens?

Cocó. De casa'ls Cherbacoff, i encare'm falta anar a casa'ls Yvin, ont tornem a cantar i, sense mi... allò sería un guirigai! També hauría de treure'l cap a casa'ls Chubine, però no sé si'm quedarà temps. Que no vindràn a sentir-nos?

Petr. Ja ho crec! No sabs, qu'are, allí, faig el general en lloc del salvatge?

Cocó. Ah!... I la sessió d'ahir, com va anar an aquesta casa?

Petr. Noi, cosa de reventar-s'hi de riure! Se van servir d'un pagès i a les fosques! En Bobó va fer el gorrí, el Professor un discurs i la María comentaris. Te dic que n'hi havía per llogar-hi cadires! Llàstima que no hi fossis!

Cocó. La vritat, noi: m'ha agafat l'aprensió de que, aquí, no puc dir dues paraules que no les interpretin a casori; i això no'm fa cap gracia, cap! Diferent tu, que tot t'ho sabs pendre a broma!

Petr. Aquí tens la ventatja dè passar per plagal... Vaja, me'n vaig a veure'n Bobó i, després, anirem plegats a casa'ls Yvin.

Cocó. En Bobó! No arribo a entendre com te pots trobar tan bé amb aqueix imbècil! Mira que n'és de ximple!

ESCENA VI

Els dos CRIATS, FIODOR, COCÓ KLINGEN, BETSY *acompanyant una senyora. En* Cocó, *la saluda fredament.*

Bets. (*Encaixant amb en Cocó i dient immediatament a la senyora.*) Es que no's coneixen?

Seny. No tinc el gust de...

Bets. El Baró Klingen. (*A Cocó.*) Com és que no va venir, ahir?

Cocó. Me va ser impossible. Hauría arribat tart.

Bets. Llàstima. Va ser una sessió...! (*Riu.*) Allí n'hauría vist de coses fenomenals!... I la nostra xarada?

Cocó. La lletra del meu *duo* està ja llesta. En Nic ha fet els versos i jo la música.

Bets. (*A la senyora.*) El tot es «Arena». Ji hi faig l'"Are" una salvatge.. (*A Fiodor.*) A propòsit: el groom de casa Burdier, ne ha vingut?

Fiod. Sí, senyoreta; es allà, a la cuina.

Bets. (*A la senyora.*) M'haurà dut el vestit que m'he fet fer i que la mamà troba massa escotat; però cah! no ho és pas més que qualsevol vestit de ball!... Ja me'l veure allí. No vull desflorar la festa, are!

Seny. Fins ben aviat, doncs, eh? (*Se saluden i la senyora se'n va.*)

Bets. (*A Cocó.*) Anem a veure la mamà. (*Betsy i Cocó se'n van del bras, escala amunt.*)

ESCENA VII

FIODOR, *els dos* CRIATS *i* JACOB *que surt de la cuina amb una gran safata de taces i pastes atravessant el hall, adalerat.*

Jaco. (*Als criats i, després, a Fiodor.*) Bones tardes. (*Els criats el saluden.*) Digui an en Gregori que m'ajudi. Jo no puc més. (*Se'n va escala amunt.*)

ESCENA VIII

Dits sense'n JACOB

1r. **Cri.** Aquest sí, que té voluntat!

Fiod. Un bon noi! I veièu; aquest no agrada a la senyora! Diu que no fa goig... I ahir encare li van penjar... pobret!... qu'havía introduhit a la cuina uns pagesos;... una mentida que'l pot fer saltar d'aquesta casa!...

2n. **Pag.** Uns pagesos?

Fiod. Sí, una pobre gent de Kursk, qu'han de comprar unes terres del senyor. Era ja tart... son del poble del reboster i, un de ells, pare del sota-cuiner. Per això van entrar a la cuina. Va donar la mala sòrt que'n aquella hora'ls senyors s'entreteníen en endevinar el pensament; van amagar l'obgecte a la cuina... baixen, i ai fills! quan la senyora'm vèu aquells homes allí!... Com que, per ella, van plens de tota mena de contagis i ella ès tan aprensiva... se va posar furiosa!

ESCENA IX

Dits i GREGORI

Fiod. Gregori, vés a ajudar an en Jacob. Jo no'm mouré d'aquí.

Greg. Mirèu que no es bò per res! Sempre l'han d'ajudar! (*Se'n và.*)

ESCENA X

Dits menys GREGORI

1r. **Cri**. El contagi, deia?... Vaja, la moda de are! I la senyora d'aquesta casa, també'n té por?

Fiod. Més que tothom! La seva deria, are, és que s'ha de ruixar i fumigar tot.

1r. **Cri**. Vetaquí'l baf que jo sentía!... Fan fàstic!... Que no ho veuen, qu'això és pecat? Han perdut el temor de Deu! En volèu un exemple? A câ la germana del meu amo, la princesa Mossolva tenía una filla a la mort. Doncs ni'l pare ni la mare van atançarse a l'alcova per res. La criatura plorava, els demanava per a donals-hi'l darrer a Deu! Doncs ni aixís; no hi van entrar! Tot perque'l metge havía dit que la malaltía era contagiosa! Quin fàstic! La criada i la vetlladora, que mai van deixar-la, ben bones qu'estàn! Vès si han agafat res!

ESCENA XI

Dits BASSILI *i* PETRISTCHEFF, *qu'entren fumant*

Petr. Espérem; vaig a fer un crit an en Cocó i ens en anirem.

Bass. En Cocó! Vaje t ximple! Un bòta-buida, que malehit de que serveix i que mai s'ha ocupat en res serio! Eh!... Vés, vés.

Petr. Bé, espérem.

Bass. Mira, me'n vaig a veure'ls gossos a la cotxería, que segons diu el cotxer, n'hi hà un de tan ferotge que per poc se'l menja cru. Eh! (*S'abriga i surt: en Petristcheff se'n và escala amunt*)

ESCENA XII

FIODOR *els dos* CRIATS *i* JACOB *que baixant atravessa el vestíbul, corrent cap a la cuina, com ho fa al final d'aquesta escena.*

Fiod. (*A Jacob.*) Què passa are?

Jaco. Que manquen pastes. Ja ho deia jo!

2n. **Cri.** O com a casa, amb el nen: que quan va caure malalt, el van enviar tot seguit a un hotel amb una de les minyones i allí morí!

1r. **Cri.** Sí, sí, han perdut el temor de Deu! Com si se li pogués amagar res!

Fiod. Podeu ben dir-ho!(*Jacob passa carregat, i escala amunt.*)

1r. **Cri.** Jo dic que, si per por al contagi, haguessim de temer el contacte amb la gent, no hi hauría més remei que passà'ns la vida dins de quatre parets, com a la presó.

ESCENA XIII

Dits i TANIA

Tani. *Saludant als criats.*) Deu vos guard. (*Ells saluden amb el cap.*) Senyor Fiodor... si fés el favor... Dugues paraules.

Fiod. (*S'aixeca i s'aparta un xic per parlar amb ella.*) Què hi hà?

Tani. Que'ls pagessos son allà.

Fiod. Però què volen? Ja he entregat el contracte an en Simó.

Tani. No, el paper ja'l tenen. Ja'ls hi he donat jo, i ben contents i agrahits que n'estàn! Es qu'han de pagar, home!

Fiod. Aont esperen, aont?

Tani. A baix el portal, aquí al peu de l'escala.

Fiod. Està bé: ja avisaré al senyor.

Tani. Are un'altre cosa li haig de dir.

Fiod. Què?

Tani. Que desitjo anar-me'n.

ESCENA XIV

Dits i Jacob *corrent.*

Fiod. Altra vegada!...

Jaco. Are falten taronges i un somavar.

Fiod. Demana-ho a la clavera. (*A Tania, apenes en Jacob a entrat a la cuina.*) Ja li diré també; però ja ho sabs, això depèn de la senyora.

Tani. Sí, ja ho sé... Jo ja ho he encomenat a la senyoreta; però vostè ha de tenir la bondat d'encomenar-ho are, al senyoret. Si ell ho demana a la seva mamà...

Jaco. (*Corrent.*) No hi hà prous taronges!

Fiod. Portals-hi les que hi haja, home! (*Jacob escala amunt. A Tania,*) Mal moment has triat, noia! No vèus quín trahut?

Tani. Si fos pel trahut rai! Quan no n'hi hà? Hauríem d'esperar el dia del Judici, i lo meu és per tota la vida! Vaja, vostè, que m'ha fet sempre de pare i padrí, ajudim, aprofiti'l primer moment, per pietat! Que ella no s'enfadés i'm negués el permís.

Fiod. Però per què aqueixes presses?

Tani. Què li diré jo? Are ja està tot apunt. Me'n aniría a casa la padrina, me prevehiría de roba i, passat Pasqua... ens casaríem... Vaja, fassim el favor, padrinet!

Fiod. Sí, dòna sí, ja te'l faré. Vésten tranquila, vés. Are no es hora d'això! (*Tania se'n vá.*)

ESCENA XV

FIODOR, *el* PRIMER CRIAT *i* JACOB. *Baixa un senyor i se'n va seguit del* SEGON CRIAT.

Jaco. (*A Fiodor.*) Ha vist quína injusticia, senyor Fiodor? Are'm vol despatxar! Diu que tot ho tranco, que no'm recordo del gosset i que, contra lo manat per ella, vaig fer entrar als Pagesos a la cuina! Per tant, vostè sab ben bé que, a mí, ningú m'havía comunicat semblant prohibició! La Tania, me va dir «mènals a la cuina» i jo'm vaig creure qu'ella'm trametía ordres superiors.

Fiod. Ella't va dar l'ordre?

Jaco. Ella, si senyor!... Apiàdis de mi, senyor Fiodor! Si are perdo aquesta casa, quí sab quan ne trobaré un'altra!... No m'abandoni, per Deu! (*Adonant-se de qui baixa, fuig a la cuina.*)

ESCENA XVI

FIODOR, *el* PRIMER CRIAT *i* ANNA PAULOUNA, *acompanyant una* COMTESA *que du perruca i dents potisses. El* PRIMER CRIÁT *abriga a la* COMTESA

Anna. Cregui'm que no faltaré! Li agraheixo molt aquesta visita...,

Comt. Si no estés tan clenca, ja vindría més sovint jo.

Anna. Crègui'm, prengui'l meu metge... Es un poc bruscot, sí, però ningú la contemplaría tant com ell! Té molt cop d'ull i el cap molt clar.

Comt. Estic ja tan casada amb el meu, sab?.. que... (*Ròdant el cap i estrenyent la mà de Anna.*)

Anna. (*Ja al peu de la porta, mentres se'n va*

la Comtesa i el criat.) Que no caigui. Passi-ho-bé.

Comt. Gracies, Gracies!

ESCENA XVII

Dits i Gregori sortint tot roig i escapat, de la cuina. Darrera d'ell se veu en Simó.

Simó. Ah! no'l toqueu qu'es de sucre!

Greg. Me'ls pagaràs, sí, aquests cops, murri, brètol!

Anna. Eh! Qu'es això?... Qu'us penseu que sou a la taberna?... Qu'es això?

Greg. Senyora, jo amb aquest brètol no hi puc viure més aquí!

Anna. Vols parlar bé't dic!... Explíca't: qu'es això?

Greg. Que jo tinc la meva dignitat, senyora! I anc que no passi d'ésser un cambrer, no puc permetre qu'un palluc com aquest me posi la mà sobre! Veliaquí.

Anna. Però, què ha sigut això?

Greg. Que'n Simó, esvanit de que'l deixessin seure entre vostès, se propassa de tal manera, qu'are m'ha apunyagat.

Anna. I per què? Què li has fet, tu?

Greg. Jo? Res.

Anna. (*A Simó.*) Com és que l'has atropellat?

Simó. Perque s'atreveix amb ella.

Anna. Eh? Explíca't d'una vegada: qu'heu tingut?

Simó. (*Sonrient.*) Oh, amb mí, res! Però com que's permet sempre enquietà a la Tania i ella no ho vol, per a apartar-lo d'ella, res, li he dat una empenteta aixís. Cah! si ni boi l'he tocat!

Greg. Ah, sí!... una empenteta!... Un cop de

puny que, amb una mica més, m'enfonça les costelles i m'esqueixa'l frac i tot! Sí, sí. I encare hi hà afegit: «I no la toquis, ¿eh? qu'encare conservo la força d'ahir vespre i si'm puja la mosca al nas...?»

Anna. (*A Simó.*) I tu com t'atreveixes a pegar a ningú a casa meva, a veure?

Fiod. Perdoneti'm que m'hi fiqui, senyora! Jo no sé si sab que'n Simó es el promès de la Tania, i com que, parlant clar, en Gregori no respecta aquella noia com deuría, ni's comporta envers ell amb prou noblesa... se comprèn que'n Simó s'hagi, potser ofès, i...

Greg. No, no. Per rabia és, per rabia de que jo li hagi descobert la trampa.

Anna. Quina trampa?

Greg. La de la sessió. Sí. Res d'allò d'ahir ho feia en Simó ¿sab? Tot, tot era una tramoia de la Tania. Sí, jo pels meus propis ulls ho vaig veure... vaig veure com ella sortía de sota un sofà!

Anna. Què? Sortía de sota un sofà, dius?

Greg. Sí, senyora; paraula d'honor!... I ella, ella es qui va pujar el paper i el va tirar demunt la taula. Per culpa d'ella el senyor va firmar i els pagesos són arenamos d'aquelles terres.

Anna. Però tu vas veure tot això pels teus propis ulls?

Greg. Tal com ho dic. Cridi-la; veurà com no ho nega.

Anna. Cridi-la. (*En Gregori se'n va.*)

ESCENA XVIII

Dits, menys GREGORI. *Soroll a fòra. La veu del porter: «No's pot passar. Està proibit. Dic que no's pot passar!» Després se veu el* PORTER *i els* TRES PAGESOS *entrant de bursada; primerament, el* 2.n PAGÉS, *després, el* 1.r PAGÉS *i, per fi el* 3.r PAGÉS, *qu'ensopega, cau i s'aixeca amb la mà al nas.*

Port. Us dic que no podeu entrar. Fòra d'aquí!

2n. **Pag.** Per què? No venim pas a fer cap mal, naltres, que venim a pagar. Ho sents?

1r. **Pag.** I doncs? Qu'un cop posada la firma, no hem de pagar i regraciar al senyor com se mereix?

Anna. Espereu-vos! espereu-vos! Heu de saver que, tot això, no ha sigut sinó una enganyifa! Jo m'oposava ja a vendre... Leonid! (*A Fiodor.*) Cridi al senyor. (*El porter se'n va.*)

ESCENA XIX

Dits, sense'l PORTER. *En* LEONID *surt del seu despatx, com atret per les veus; però al adonar-se de la seva dòna i dels* PAGESOS, *vol entornar-se'n*

Anna. No, vina aquí! No't vaig dir que no'ns calía vendre terres a crèdit? Tothom t'ho desconsellava. I tu, tu... sabs què has fet, tu? Deixar-te enganyar com un ximple.

Leon. Jo enganyat? Per quí?... Digues: com he sigut enganyat? Explica't, que no t'entenc.

Anna. Vergonya te'n auríes de dar... Vergonya... Tens el cap ple de cabells blancs, i encare poden jugar amb tu com amb un nen!... Te dol donar 300 rubles al teu fill per a sostenir el rang que'ns requereix i't

deixes birlar milers de rubles com un inbècil.

Leon. (*Pels estranys i pel servei.*) Anneta per Deu, repara...

Sr. **Pag.** Vol fer el favor de rebre'ls diners, senyor?

Sr. **Pag.** (*Treient-se'ls.*) Sí, qu'hem de marxar... per... Deu!...

Anna. Espereu-vos! Espereu-vos!

ESCENA XX

Dits GREGORI *i* TANIA

Anna. (*Molt seria a Tania.*) Ahir vespre, durant la sessió, érets al salonet, tu? (*Tania, sospirant se mira an en Fiodor a Leonid i an en Simó.*)

Greg. Vès de no negar-ho, que jo ho vaig veure.

Anna. Digues: hi érets? Contéssa ho. No't castigarè. Qui n'ha sortit escarmentat és... el senyor! (*Signant al seu marit.*) Vas ser tu, qui va tirar el paper damunt la taula?

Tani. Perdoni .. jo... no voldría sinó una cosa, senyora! Que'm deixés anar d'aquesta casa.

Anna. (*A Leonid.*) Ho veus bé, are? No ho veus com se't befen?

ESCENA XXI

Dits i desde'l comens BETSY, *qu'al prompte se amaga.*

Tani. Dispensi que li demani; deixi'm marxar.

Anna. No, noia, no. Tu'ns costaràs, potser, una pila de mils rubles! Per tu, han venut unes terres que no'ns calía vendre!

Tani. Perdoni'm, senyora, perdoni'm!

Anna. No, me l'has de pagar! Enganyar aixís no's pot permetre! En donaré part al Jutge.

Bets. (*Compareixent.*) Déixela anar, mamà, i no la denuncíis que també ho pagaría jo, perque jo... vaig ajudar-la.

Anna. Què dius are? Tu també hi ballaves? Tu?... Oh!

ESCENA XXII

Dits i el PROFESSOR.

Prof. Als peus de vostè, senyora! Als de vostè, senyoreta! Leonid: venía a portar-li la memoria del tretzè Congrés d'esperitistes de Xicago. Hi hà un discurs d'en Smith hermosíssim.

Leon. Això si qu'és interessant!

Anna. (*Al Professor.*) Més interessant es encare lo que jo haig de contar-li. Qu'aquesta noia vèu?... s'ha burlat de vostè i del meu marit. La meva filla diu que també hi estava complicada, però aquesta ho deu dir per apurar-me. De tots modos, vostès dos han sigut enganyats... i saben per quí? Per una pageseta que no sab de llegir ni escriure. I vostès encare tan confiats! Sàpiga doncs, que tots aquells fenòmens tan portentosos son fum, fum i rès més. Aquèsta és qui ho va fer tot!

Prof. (*Tot sorprès.*) Què vol dir?

Anna. Molt senzill: que qui'ls tocava la guitarra a les fosques, qui va tustar el cap del meu marit, qui va fels-hi totes aquelles maniobres... és aquesta noia. Are acaba de confessar-ho.

Prof. (*Mortificat.*) I això què proba?

Anna. Proba que tot això del mèdiumisme de vostès és una falornia.

Prof. Es a dir que, del simple fet d'una befa

grollera, ja se'n desprèn que'l mèdiumisme es una superxería, segons vostè? (*Somrient*) Bonica conclusió! Acceptem qu'aquesta noia tingués aquell atreviment. Acceptem fins qu'en realitzés bona part, com acostuma a succe-hir sovint... Què significa això? Precisament comproba, es una manifestació eloqüentíssima, de l'energía mediúmica. Es fins molt probable que tot lo que aqueixa noia feia, provoqués, sol·licités, diguem-ho aixís, la manifestació de l'energía mediúmica, donant-li una forma definitiva.

Anna. Vol, prosseguir la conferencia encare?

Prof. (*Severament.*) Diu vostè, qu'aqueixa entremaliada, i potser fins aquesta adorable senyoreta; se van permetre fer aquelles entremaliadures... però i les clarors que vàrem veure tots nosaltres? I aquella baixa i aquella puja de temperatura qu'experimentà dugues vegades el mèdium? I l'agitació i la vibració 'den Grossmann? També les deurem an elles?... Doncs això son fets! No, senyora meva, no; hi hà coses de que no's pot parlar sense haver-les estudiades. Coses molt series, massa series per tractar-les aixís!

Leon. (*Recalcant.*) I el tocinet que tan clarament va veure la María Vassileuna i que jo també vaig veure? Aqueixa noia no podía pas fer allò!

Anna. (*Mirant se'l amb pietat*)... Babau!

Leon. (*Després de donar una mala mirada a l'Anna.*) Anem, Uladimirovitch, vingui! (*Se'n hi va amb el Professor que'l segueix sacudint les espalles.*)

ESCENA XXIII

ANNA, *els* TRES PAGESOS, FIODOR, TANIA, BETSY, GREGORI, SIMÓ *i* JACOB, *qu'entra.*

Anna. L'enganyen com a un babau i encare

no ho sab veure! (*A Jacob.*) Què vols, tu?

Jaco. La senyora ordenarà quants coberts vol a taula.

Anna. Quants?... Un altre, que'm matarà mí! Ahir, de poc que'm deix morir el gosse que mai li ha fet cap mal. Com si això fo poc, encare després me fica aquets pagesc empestats a la cuina! I encare'ls meus ull els han de veure aquí, tot per culpa d'ell.. Fòra d'aquí! Tot seguit! Al carrer!... Fiodor fes-li'l compte i que se'n vagi, immediatament. (*An en Simó.*) I a tu, si't per mets altre vegada armar camorra aqu casa, ja t'arrenjaré jo, mala pessa!

2r. **Pag**. Si tan mala pessa és, senyora. n val la pena de que se'l guardi. Fassi tamb el compte i llestos!

Anna. (*Tot escoltant se fixa en el tercer pagès*) Oh! Què veig? Té una erupció al nas!. Quina erupció! Malalt està! malalt! Veieu Un foco de contagi! No vaig prohibir ahi que'ls deixessin tornar a entrar?... I encar aquí!... Treieu-los!

Fiod. No vol, doncs, qu'acceptem el dine qu'ens duen?

Anna. Prénguí-li. Però inmediatament, so bre tot aquell, que passin la porta. Aquel tot seguit! No'l veus tot plè de crostes?

3r. **Pag**. Això no és vritat, mare! Vés, pr gunta-ho a la meva esposa, i veuràs com t diu que tinc tot el còs més llis qu'un vidr

Anna. Encare gosa a parlar!... Al carrer!. Al carrer!... Oh! jo no puc més!... I tot f a dretes!... Anèu, correu a buscar el me ge! (*Se'n va precipitadament, plorant, se guida de Jacob i de'n Gregori, escala amun*

Tani. (*A Betsy.*) I jo, què faig, are, senyo reta?

Bets. No t'apuris! Vésten amb ells, si vols,

lo demés deixa-ho per mi! (*Aquèsta escala amunt.*)

ESCENA XXIV

FIODOR, *els* TRES PAGESOS, TANIA *i el* PORTER

1r. **Pag.** Digui, bon senyor, doncs com ho farem are per pagar?

Fiod. (*Al porter.*) Acompanyels al meu pis. Allí hi tinc la maquineta de calcular. Ja us cobraré jo. Aneu, aneu!

Port. Anem, anem!

Fiod. Ja podeu regraciar ben bé a la Tania, que, si no es ella, poc l'haurieu adquirida aqueixa terra.

1r. **Pag.** Ben segur! Que tal com va prometre-ho, ho ha atingut, pobreta!

3r. **Pag.** Tot lo que som li deurem an ella! Perque, què erem fins are? El nostre empriu era tan pitit que no hi podíem ni peixer el bestiar, i, no es per dir-ho, casi bé ni una gallina!... Adeu, noia. Quan seràs al poble, vina, que't donaré mel.

2n. **Pag.** Veuràs, déixem arribar a casa: Jo, tot seguit t'apariaré les noces i faré cervesa! A veure s'hi vindràs aviat.

Tani. Sí! sí! (*Alegroia i fregant-se les mans.*) Ui, Simó que bé! (*Els Pagesos se'n van.*)

ESCENA XXV

FIODOR, TANIA i SIMÓ

Fiod. Que Deu vos bene-heixi!... I bé, Tania, quan seràs casada, si vinc a casa teva... ja m'hi voldràs?

Tani. (*A Simó.*) Tu, sents el meu cotoliu? Com al nostra segón pare l'hem de rebre! (*Se li salta al coll.*)

TELÓ

FI DE LA COMEDIA

OBRES DEL MATEIX AUTOR

Noveles

La Papallona. (Segona edició). — L'Escanya pobres. (Quarta edició). — Vilaniu. (Agotada) — La Febre d'or. (Agotada). La Bogería. — Pilar Prim. (Segona edició).

Quadros en prosa

Croquis del natural. (Agotada). — Notes decolor. (Segona edició). — De tots colors. (Agotada). — Figura i Paisatge. — Rurals y urbanes. (En preparació).

Traduccions

La Desconsolada, de *B. Barbé.* (Agotada.)

Memories d'un nihilista, de *I Paulowsky.*

Un llibre trist, de *Tolstoi.*

Poemets en prosa, de *I. Turgueneff.*

Teatre

Teatre d'aficionats, un volum de comedies i monòlecs.

Com les fulles, comedia en 4 actes, de *Giacosa.* (Segona edició).

Tristos amors, comedia en 3 actes, de *Giacosa.* (Segona edició).

El més fort, comedia en 3 actes, de *Giacosa.*

Papá ministre, drama en 3 actes, de *Rovetta.*

El vano, comedia en 3 actes de *Goldoni.*

El sorrut benefactor, comedia en 3 actes, de *Goldoni.*

L'avar, comedia en un acte, de *Goldoni.*

Lo darrer hoste, quadro dramàtic de *Schmidt.*

La Senyora X, drama en 4 actes, de *A. Bisson.*

La Gropada, drama en 5 actes, de *Ostrovosky.*

El pá d'altri, drama en 2 actes, de *I. Turgneneff.*

L'obra del odi, drama en 3 actes, de *I. Paulowsky.*

El mort en vida, drama en 6 actes i 12 quadros, de *Tolstoy.*

Els fruits de la ciencia, comedia en 4 actes, de *Tolstoy.*

En preparació

Els Corbs, drama en 4 actes, de *E. Becque.*

Preu: UNA PESSETA